

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

"Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovining viloyat bosqichi g'olibi bo'ldim. "Facebook" ijtimoiy tarmog'ida juda kam ovoz to'pladim. O'qituvchining pedagogik mahoratiga tanigan-tanimaganlarning "layk"lari orqali baho berish qanchalik to'g'ri?!

4-bet

O'zgarishga muhtoj "O'qish kitobi"

Boshlang'ich sinf "O'qish kitobi" nima uchun o'quvchi xotirasidan juda tez o'chib ketadi? Fikrimcha, bu holat darslikni shakllantirish konsepsiyasi bilan bog'liq.

6-bet

Maqsadli bitim imzolandi

Bitimda oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarning o'qishni bir davlatdan boshqa davlatdagi OTMga ko'chirish masalasi ham ko'zda tutilganmi?

7-bet

Kuch – bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqib boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 8-iyun, shanba № 44 (9213)

Xalq ziyolilari gazetasi

Zamonaviy startaplar

Biznes tafakkur oshgandagina dunyo yuzini ko'radi

5-bet

O'ZBEKISTON PREZIDENTI QOZOG'ISTON PARLAMENTI MAJLISI RAISINI QABUL QILDI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 7-iyun kuni Qozog'iston Respublikasi Parlamenti Majlisi Raisi Nurlan Nigmatulin boshchiligidagi delegatsiyani qabul qildi.

Davlatimiz rahbari mehmonlarni samimiy qutlar ekan, Qozog'iston Parlamenti delegatsiyasining O'zbekistonga tashrifi qardosh mamlakatlarimiz o'rtasidagi do'stlik, yaxshi qo'shnichilik va strategik sheriklik munosabatlari tobora mustahkamlanib borayotganidan dalolat berishini alohida ta'kidladi.

O'z navbatida, Qozog'iston Parlamenti Majlisi Raisi samimiy qabul uchun Prezidentimizga chuqur minnatdorlik bildirib, Qozog'iston Respublikasining Birinchi Prezidenti — Elboshi Nursulton Nazarboyev va Prezidenti Qosim-Jomart Toqayevning salomi va ezgu tilaklarini yetkazdi.

Uchrashuvda tomonlar Qozog'iston Prezidenti Qosim-Jomart Toqayevning joriy yil aprel oyida amalga oshirgan O'zbekistonga ilk davlat tashrifi yakunlari ko'p qirrali hamkorlikni yanada kengaytirish, uni amaliy mazmun bilan boyitish borasida o'zaro intilish qat'iy ekanini yana bir bor tasdiqlaganini ta'kidladilar.

Ikki tomonlama savdo hajmi ortib borayotgani mamnuniyat bilan qayd etildi. 2018-yilda tovar ayirboshlash 50 foiz o'sib, 3 milliard dollardan oshdi. Yaqin yillarda bu ko'rsatkichni kamida 5 milliard dollarga yetkazish vazifasi turibdi.

Mamlakatlarimiz yetakchi kompaniya va korxonalar ishtirokida kooperatsiya asosida istiqbolli loyihalar amalga oshirilmoqda. Transport sohasida yangi avtobus va temir yo'l yo'nalishlari ochildi, shaharlar o'rtasidagi aviataqatnovlar ko'paytirildi, yuk tashish hajmi ortmoqda.

Hududlararo aloqalar tobora mustahkamlanmoqda, madaniy-gumanitar almashinuv kengaymoqda. O'tgan yili Qozog'istonda O'zbekiston yili muvaffaqiyatli o'tkazildi, joriy yilda esa mamlakatimizda tadbirlarga boy dastur asosida Qozog'iston yili o'tmoqda.

Uchrashuvda O'zbekiston — Qozog'iston parlamentlararo hamkorligini yanada rivojlantirishning dolzarb masalalari ko'rib chiqildi.

Mamlakatlarimiz parlamentlari qo'mitalari darajasida faol aloqalarni yo'lga qo'yish, erishilgan kelishuvlarni o'z vaqtida amalga oshirish va yangi sheriklik loyihalarini ilgari surish maqsadida parlamentlararo do'stlik guruhlarini imkoniyatlaridan yana-da samarali foydalanish lozimligi qayd etildi.

Nurlan Nigmatulin Qozog'iston oliy qonun chiqaruvchi organi parlamentlararo munosabatlarni yanada mustahkamlashda, shuningdek, qardosh xalqlarimiz o'rtasidagi ko'p qirrali hamkorlikni kengaytirishga qaratilgan tashabbuslarni ro'yobga chiqarishda har tomonlama ko'maklashishga tayyor ekanini ta'kidladi.

Uchrashuv yakunida davlatimiz rahbari Qozog'iston Respublikasi siyosiy hayotidagi eng muhim tadbir — joriy yil 9-iyun kuni bo'lib o'tadigan Prezident saylovi muvaffaqiyatli o'tishini tiladi.

O'zA

Dolzarb mavzu

Bu yil maktablarda yagona forma joriy etilishidan xabaringiz bor. Ushbu masalada ayrim maktab rahbarlarining noto'g'ri xattiharakati noroziliklarga sabab bo'lmoqda. Misol uchun, ba'zi ta'lim muassasalarida maktab formasi uchun pul to'lamagan o'quvchi davlat imtihonlariga kiritilmasligi haqidagi gap-so'zlar quloqqa chalinmoqda.

Oydan oyga oshayotgan narxlar

Jizzaxda maktab formasiga pul to'lamagan o'quvchi imtihonga qo'yilmaydi, deyilyapti

Aslida bu ishga maktabning aralashuvi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 5-avgustdagi "Davlat umumiy ta'lim muassasalari o'quvchilarini zamonaviy yagona maktab formasi bilan ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 666-sonli qaroriga binoan taqiqlangan. Unda o'qituvchi nega bosh qotiryapti? Shusiz ham uning zinnasidagi vazifa kam emas-ku?!

Bu borada Jizzax shahridagi 2-maktabdagi vaziyat bilan tanishdik. Ma'lum bo'lishicha, maktabda ota-onalar va tikuvchilik firmasi xodimlari ishtirokida yig'ilish o'tkazilgan. Shuningdek, ijrochi firmaning nomi, aloqa uchun telefon raqami e'lonlar doskasiga osib qo'yilgan. Maktab bu jarayonga aralashmaydi.

3-bet

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori

TOSHKENT SHAHRIDA "D.I.MENDELEYEV NOMIDAGI ROSSIYA KIMYO- TEKNOLOGIYA UNIVERSITETI" FEDERAL DAVLAT BUDJETI OLIY TA'LIM MUASSASASI FILIALINI TASHKIL ETISH TO'G'RSIDA

Respublika iqtisodiyotining sanoat tarmoqlari uchun malakali kadrlar tayyorlashni yanada takomillashtirish, oliy ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlikni kengaytirish, shuningdek, 2018-2019-yillarda O'zbekiston Respublikasi va Rossiya Federatsiyasi o'rtasida siyosiy, savdo-iqtisodiy, investitsiyaviy, transport-kommunikatsiyaviy va madaniy-gumanitar hamkorlikni yanada kengaytirish bo'yicha kelishuvlarni amalga oshirish yuzasidan amaliy tadbirlar rejasini ("Yo'l xaritasi")ni ijro etish maqsadida:

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, "O'zkmimosanoat" AJ va "D.I.Mendeleyev nomidagi Rossiya kimyo-texnologiya universiteti" Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasining (Rossiya Federatsiyasi) (keyingi o'rinlarda — Universitet) Toshkent shahrida "**D.I.Mendeleyev nomidagi Rossiya kimyo-texnologiya universiteti**" Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasi filialini tashkil etish to'g'risidagi taklifga rozilik berilsin (keyingi o'rinlarda — Filial).

2. Quyidagilar **Filial faoliyatining asosiy yo'nalishlari** etib belgilansin:

respublikaning sanoat tarmoqlaridagi muhim ilmiy-texnologik vazifalarni hal etishga qodir bo'lgan yuqori malakali muhandis-texnik kadrlarni xalqaro ta'lim standartlariga muvofiq tayyorlash;

nanomateriallar kimyoviy texnologiyasi, materialshunoslik va materiallarni korroziyadan saqlash, materiallarga badiiy ishlov berish texnologiyasi va sanoat ishlab chiqarishining boshqa sohalarida fundamental va amaliy ilmiy tadqiqotlar olib borish;

ta'lim hamda ilm-fanning uzluksizligi va izchilligi, shuningdek, ularni jahon ta'limi va ilm-fani hamjamiyatiga integratsiya qilish hisobiga mutaxassislar va ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish;

muhandis-texnik va ilmiy kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va modernizatsiya qilishga yo'naltirilgan yangi ta'lim dasturlari hamda o'qitish shakllarini ishlab chiqish va tatbiq etish;

ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarishning yaqin integratsiyalashuvi uchun shart-sharoitlar yaratish;

ilmiy-pedagogik salohiyatning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, pedagogik texnologiyalar va o'qitish usullarini faol takomillashtirish;

ta'lim hamda ilmiy-texnikaviy sohalarida xorijiy mamlakatlarning yetakchi ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot markazlari va biznes hamjamiyati bilan uzoq muddatli munosabatlarni rivojlantirish va mustahkamlash.

3. Belgilansinki:

Filialni Universitetning alohida tarkibiy bo'linmasi — oliy ta'lim muassasasi hisoblanadi;

Filial, Universitet bilan kelishgan holda, ta'limning bakalavriat yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklarining kadrlarga bo'lgan ehtiyojini hisobga olib, barcha darajalardagi mutaxassislarni tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, shu jumladan, ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash ishlarini amalga oshiradi;

Filialda o'qitish rus tilida, Rossiya Federatsiyasining federal ta'lim standartlariga

muvofiq O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan kelishilgan holda Universitet tomonidan tasdiqlangan o'quv rejalari va dasturlar asosida amalga oshiriladi;

Filialning ta'lim faoliyati 2019/2020-o'quv yilidan boshlanadi;

Filialga abituriyentlarni qabul qilish, ta'lim faoliyati va Filial bitiruvchilarini attestatsiyadan o'tkazish O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan kelishilgan holda Universitet tomonidan belgilanadigan talab, tartib va muddatlariga muvofiq amalga oshiriladi;

Filial bitiruvchilariga o'qishni bitirganlaridan so'ng O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim to'g'risidagi hujjat sifatida tan olinadigan belgilangan namunadagi diplom beriladi.

4. Ma'lumot uchun qabul qilinsinki:

a) Universitet quyidagilarni ta'minlashda ko'maklashadi:

o'quv jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalari, fan va texnikaning eng yangi yutuqlarini joriy etish;

Filial mutaxassislarining malakasini oshirish va professor-o'qituvchilar tarkibini qayta tayyorlash;

Filial kutubxona fondini shakllantirish hamda uni zamonaviy o'quv, o'quv-uslubiy va ilmiy-texnikaviy adabiyotlar bilan to'ldirish;

b) Toshkent kimyo-texnologiya instituti Filialning akademik hamkori hisoblanadi va u:

Filialning professor-o'qituvchilari tarkibini shakllantirishga ko'maklashadi;

ilmiy-metodik yordam ko'rsatadi, laboratoriya va ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish uchun laboratoriya xonalari, o'quv adabiyotlari hamda uskunalarini berg'araz asosda taqdim etadi.

5. Quyidagilar:

Toshkent shahridagi "D.I.Mendeleyev nomidagi Rossiya kimyo-texnologiya universiteti" Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasi filialida **kadrlar tayyorlash bo'yicha bakalavriat ta'limining asosiy yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari** 1-ilovaga muvofiq;

Toshkent shahridagi "D.I.Mendeleyev nomidagi Rossiya kimyo-texnologiya universiteti" Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasi filialining **Vasiylik kengashi tarkibi** (keyingi o'rinlarda — Vasiylik kengashi) 2-ilovaga muvofiq;

Toshkent shahridagi "D.I.Mendeleyev nomidagi Rossiya kimyo-texnologiya universiteti" Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasi filialini tashkil etish bo'yicha **Tashkiliy komissiya tarkibi** 3-ilovaga muvofiq ma'qullansin.

6. Tashkiliy komissiya:

2019-yil 1-avgustga qadar Filialni joylashtirish bo'yicha bino va inshootlardagi zarur ta'mirlash va jihozlash ishlarini amalga oshirsin, shuningdek, Filial talabalari va o'qituvchilari yashashi uchun yotoqxona tayyorlash;

2019-yil 25-avgustga qadar Filialni joylashtirish hamda uni zarur mebel, inventar, zamonaviy o'quv va laboratoriya uskunalarini, kutubxona fondi, kompyuter va boshqa orgtexnika bilan ta'minlansin.

7. Belgilab qo'yilsinki:

a) Filialga qabul kvotalari manfaatdor

vazirlik va idoralarning tegishli kadrlarga bo'lgan ehtiyojini hisobga olib, Universitet hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan kelishilgan holda, Filial Vasiylik kengashining qarori bilan tasdiqlanadi;

davlat granti asosida ta'lim olgan Filial bitiruvchilari **respublika tashkilotlariga besh yildan kam bo'lmagan muddatga majburiy ishlab berish sharti bilan ishga taqsimlanadi**;

b) Filial faoliyatini moliyalashtirish: talabalarni davlat grantlari bo'yicha o'qitish uchun O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligiga ajratiladigan O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag'lari hisobidan, biroq Filialga o'qishga qabul qilinadigan talabalar umumiy sonining 40 foizidan ortiq bo'lmagan miqdorda;

talabalarni to'lov-kontrakt asosida o'qitishdan tushadigan mablag'lar;

Vasiylik kengashi qarorlari asosida shakllantiriladigan pul mablag'lari, yuridik va jismoniy shaxslarning homiylik xayriyalari hamda maqsadli badallari;

xalqaro moliya institutlari grantlari;

qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalari hisobidan amalga oshiriladi.

8. Filial Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani, TTZ-1 mavzesi, 47-uyda joylashgan Mirzo Ulug'bek sanoat kasb-hunar kolleji binosiga bepul foydalanish huquqi asosida joylashtirilsin.

Belgilab qo'yilsinki, Mirzo Ulug'bek sanoat kasb-hunar kolleji o'quvchilari o'quv jarayonini Mirzo Ulug'bek sanoat kasb-hunar kolleji binosida o'qishlari bitgunga qadar davom ettiradilar.

9. "O'zkmimosanoat" AJ korxonalarining ularning mablag'lari hisobidan Filialni tashkil etish, uning moddiy-texnika va o'quv bazasini shakllantirish bilan bog'liq tashkiliy tadbirlarni, shu jumladan, bino va inshootlarini rekonstruksiya qilish, kapital ta'mirlash, zarur mebel, inventar, zamonaviy o'quv va laboratoriya uskunalarini, kompyuter va boshqa orgtexnika, kutubxona fondi bilan ta'minlash ishlarini moliyalashtirish to'g'risidagi taklif ma'qullansin.

10. Belgilab qo'yilsinki, Filialga Universitetdan jalb qilinadigan professor va o'qituvchilarning xizmat safari xarajatlari o'quv jarayonining ehtiyojlaridan kelib chiqib, tuzilgan shartnomalarga muvofiq amalga oshiriladi.

11. Filialga o'qituvchilik va ilmiy faoliyat olib borish uchun taklif etiladigan xorijlik professor-o'qituvchilarning yashash hamda transport xarajatlarini tuziladigan shartnomalar asosida, O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun belgilangan tariflarda to'lashga ruxsat berilsin.

12. Belgilansinki, Filial ta'minoti uchun budget ajratmalari 2019-yilda O'zbekiston Respublikasi Davlat budjetining ijtimoiy soha bo'yicha tasdiqlangan xarajatlar parametrlari doirasida ajratiladi, 2020-yildan

boshlab esa mazkur sohaning yillik xarajatlar parametrlarida nazarda tutiladi.

13. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Universitet va "O'zkmimosanoat" AJ bilan hamkorlikda:

ikki oy muddatda ta'is hujjatlarini ishlab chiqilishi va kelishilishi, Filialning belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilishi va uning tashkiliy tuzilmasi tasdiqlanishi;

2019-yil 1-avgustga qadar Filialning tanlov asosida malakali professor-o'qituvchilar tarkibi bilan to'ldirilishini ta'minlansin.

14. Filialga ikkita yengil avtotransport, jumladan, bitta xizmat va bitta navbatchi avtotransport vositasini saqlashga limit ajratilsin.

15. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi hamda Filial buyurtmanomalariga binoan mazkur qarorni amalga oshirish doirasida jalb qilinadigan xorijiy professor-o'qituvchilar tarkibi va ma'muriy xodimlar hamda ularning oila a'zolari uchun kirish vizalari konsullik hamda boshqa yig'img'lar undirilmagan, belgilangan tartibda rasmiylashtirilishini ta'minlansin.

16. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi hamda Filial buyurtmanomalariga binoan mazkur qarorni amalga oshirish doirasida jalb qilinadigan xorijiy professor-o'qituvchilar tarkibi va ma'muriy xodimlar hamda ularning oila a'zolari uchun davlat boji undirilmagan belgilangan tartibda ko'p martalik vizalar berilishi va uzaytirilishini, shuningdek, ularning yashash manzillari bo'yicha vaqtinchalik ro'yxatdan o'tkazilishi hamda uning muddati uzaytirilishini ta'minlansin.

17. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi hamda Filial buyurtmanomalariga binoan chet el fuqarolariga O'zbekiston Respublikasi hududida mehnat faoliyatini olib borish uchun tasdiqnomalar berilishini (muddati uzaytirilishini) ta'minlansin.

18. 2022-yil 1-iyungacha qadar Filial faoliyatini ta'minlash va uni jihozlash uchun belgilangan tartibda shakllantiriladigan ro'yxatlar bo'yicha olib kelinadigan, O'zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilmaydigan o'quv va ilmiy laboratoriya jihozlari, kompyuter texnikasi, dasturiy mahsulotlar, o'quv va ilmiy-metodik adabiyot, inventar va moddiy-texnik resurslar bo'xona to'lovlaridan (bo'xona yig'img'laridan tashqari) ozod etilsin.

19. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda ikki oy muddatda qonun hujjatlariga ushbu qarordan kelib chiqadigan o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritilsin.

20. Mazkur qarorning ijrosini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi Prezidenti maslahatchisi A.A.Abduvaxitov va O'zbekiston Respublikasi Bosh vazirining o'rinbosari A.A.Abduhakimov zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti

Sh.MIRZIYOYEV

Toshkent shahri,
2019-yil 7-iyun

Dolzarb mavzu

Oydan oyga oshayotgan narxlar

Jizzaxda maktab formasiga pul to'lamagan o'quvchi imtihonga qo'yilmaydi, deyilyapti

(Davomi. Boshi 1-betda.)

Aslida-chi, jarayon qanday ketmoqda?

— Kecha o'g'limizni yangi joriy qilingan forma bilan ta'minlashni zimmasiga olamiz, deb tilxat yozib bergan edik. Endi oldindan 100 000 so'm to'lab, bu haqida to'lov qog'ozi olib kelmasak, o'g'lim imtihonga qo'yilmas ekan, — deydi Barno Odilova. — Forma narxi boshlang'ich sinflar uchun 150 000, 7-8-sinflar uchun 220 000 so'm. Biz talab qilingan summani bera olamiz, lekin to'rt farzandi maktabda o'qiydigan qo'shning qanday to'laydi? Yana bir masala bor: o'g'limga hozirdan maktab namunasidagi kostyum-shim olib bersam, mart oyigacha kalta bo'lib qoladi. Chunki o'smir payti bolalar tez ulg'ayadi. Kattarog'ini olib beray desangiz, hozirgi bolalar o'ziga kattaroq turgan kiyimni sira kiymaydi. Bahorga chiqib, yana... bor-kel, u yerda navbatda tur, (chunki maktab qaysi firma bilan shartnoma tuzgan bo'lsa, faqat o'sha yerda tiktirishga majbur ekanmiz), agar biron joyi o'xshamay qolgan bo'lsa, asabiylashish, shuncha ovoragarchilik kimga kerak? Yoki bundan kimdir manfaatdormi? Firma vakillarining aytishicha, narx hali yana oshishi mumkin! Ikkinchidan, agar may oyida buyurtma berishga ulgurmasak, ko'proq pul to'larkanmiz. Uchinchidan, to'lov chekini olib kelmasak, bolamiz imtihonga qo'yilmas ekan! Bu — sinf rahbarining gapi. To'rtinchidan, agar forma sifatsiz tikilsa, kim javob beradi?

Ota-onalarning so'zlarini tinglab, demak, maktab ma'muriyati forma mavzusi-dan unchalik ham chetda emas ekan-da, degan fikr o'tdi xayoldan. Forma uchun — pul to'lab ulgurmagan o'quvchining yakuniy imtihonlarga kiritilmasligi qanchalik to'g'ri? Bir necha bolasi maktabga boradigan ota-onalar uchun imtiyoz mavjudmi?

Ushbu savollarga javob olish maqsadida Jizzax shahridagi 2-maktabga biriktirilgan "Maktab formasini maxsus do'koni" tikuv firmasi rahbari Baxtiyor Nuriddinov bilan bog'landik.

— Ayni damda maktab formasini 1-3-sinf o'quvchilari uchun 160 000; 4-6-sinflar uchun 180 000; 7-8-sinflar uchun 220 000; 9-11-sinf o'quvchilari uchun 240 000 so'mdan tikiyapmiz, — deydi u. — Ushbu narx faqat shu oyda pul to'laganlar uchun. Keyingi oyda pul to'laganlar uchun narx yana oshishi mumkin. Hozircha kichik yoshli o'quvchilarga 100 000, kattalar uchun 150 000 so'm oldindan to'lov qilish kerak. Forma tayyor bo'lganidan so'ng to'liq hisob-kitob qilinadi. Sababi, biz bu pulga xomashyo olamiz. Formani qalin "Yevro — 135" materialidan tikiyapmiz. Mahsulotimizning sifati yomon emas. "Melipa" degan yupqa materialdan forma tikayotgan firmalar ham bor. Bu mato kostyum-shimning matosi emas. Sifatsiz matodan tikib, odamlarning ishonchini yo'qotmoqchi ekanmiz. Ota-onasi yo'q, kam ta'minlangan oila farzandlariga formani o'z hisobimizdan tikib beramiz. Qolganlarga narxni pasaytirmaymiz. Pul maktabga berilsa ham, bizga berilsa ham bo'ladi.

Tikuv firmasi rahbari belgilangan narx vaqtinchalik. Uning mato narxi oshmoqda, degan so'zlaridan so'ng savollar yanada ko'paydi. Matoning sifati va sifatsiz turi borligi ham tushunmovchiliklarga sabab bo'lishi mumkin. Xaridor ishlab chiqaruvchi matoning qay turidan foydalanayotganini qayerdan biladi? Qolaversa, Vazirlar Mahkamasi qarorida matoning qanday bo'lishi aynan keltirilgan. Nega formaga to'lanadigan pul maktabda ham qayd qilinishi kerak? Nima uchun bozorda bir sotuvchidan bir necha kiyim olsangiz narxini tushiradi-yu, tikuv firmasida yo'q? Qarorda keltirilishicha, Xalq ta'limi vazirligi "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasiga o'quvchilarning umumiy soni haqida ma'lumot berishi, maktab yarmarkalari boshlangan vaqtda esa, uyushma ro'yxatga olgan firmalar tomonidan formalar sotuvga chiqarilishi kerak. Unda nega har bir o'quvchiga forma tikirish majburiyati yuklatilyapti?

Xalq ta'limi vazirligi axborot xizmati boshlig'i Anvar Umarovning ma'lumot berishicha, maktab formasining narxini ishlab chiqaruvchi tashkilotlarning o'zi erkin, bozor munosabatlaridan kelib chiqqan holda belgilaydi. Ishlab chiqaruvchilar ota-onalardan hali tikilmagan maktab formasini uchun bo'nak (avans) mablag'larini yig'ishi mumkin emas. Maktab direktorlari yoki sinf rahbarlarining yagona maktab formasini sotib olish jarayoniga aralashuvi qat'iy taqiqlangan. Ota-onalar yangi formani tashkil etiladigan savdo shoxobchalaridan xarid qilishi lozim.

Shuningdek, qarorda "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasi maktab formasini ishlab chiqaruvchi tashkilotlar ro'yxatini hududlar bo'yicha shakllantirishi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar

hokimliklari "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasi bilan birgalikda respublikaning har bir tuman (shahar) markazining aholiga qulay joylarida maktab formasini ishlab chiqaruvchi tashkilotlarning savdo shoxobchalarini tashkil etishi, savdo shoxobchalarining joylashgan manzillari ommaviy axborot vositalari orqali e'lon qilinishi belgilangan.

Hali tikilmagan maktab formasini uchun bo'nak (avans) mablag'larini yig'ish mumkin emasligi qarorda ko'rsatilgan bir vaqtda maktab mutasaddilarining firmalarga avans yig'ishida ko'maklashayotganini (o'quvchi to'lov qilmasa, imtihonga kiritilmaslik sharti bilan) qanday tushunish mumkin?! Ijtimoiy tarmoqlarda aynan shu masala yuzasidan ota-onalarning noroziligi kuchayib borayotgani bejiz emasga o'xshaydi. Vazirlik axborot xizmati bergan ma'lumotga ko'ra, har bir maktabda forma masalasiga aralashmaslik haqida tushuntirish ishlari olib borilgan.

Libosning sifati muhim masalalardan biri. Farzandlarimiz formani deyarli kun davomida kiyib yuradi. Matoning sifati, qulayligi, tikilishi masalasi "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasi zimmasiga yuklatilgan.

— Bugungi kunda "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasi tomonidan mahalliy hokimliklar bilan birgalikda maktab formasini ishlab chiqaruvchilarning ishlab chiqarish hududidan kelib chiqqan holda 160 dan ziyod korxonalar ro'yxati shakllantirildi va yetakchi korxonalar belgilandi, — deydi "O'z-to'qimachilik sanoat" uyushmasi bosh mutaxassisi Zamira Yunusova. — Ushbu ro'yxat yana kengayishi mumkin. Shuningdek, 2018-yilning sentabr oyidan tasdiqlangan maktab formasini o'z vaqtda va sifatsiz ishlab chiqarish bo'yicha har bir o'cham uchun andozalar va me'yoriy hujjatlar ishlab chiqilgan. Texnologik jarayon buzilmasligini hisobga olib, xomashyo to'g'ri sarflanishi uchun "Sharq liboslari dizayn markazi" MChJning tajribasidan so'ngi korxonalar mutaxassis konstruktorlari korxonalar mutaxassislar uchun (texnolog, konstruktor va boshqalar) 1 oylik maxsus o'quv kurslari tashkil etilyapti. Ular mazkur o'quv kursida o'g'il va qiz o'quvchilari formalar haqida umumiy ma'lumotlarga va konstruktiv-texnologik jarayonlarni ishlab chiqarishga tatbiq etish bo'yicha mukammal bilimga ega bo'ladi. Mashg'ulot yakunida sertifikat beriladi.

Maktab formasini tikish jarayonini to'g'ri tashkil etish bo'yicha ishchi guruh tuzilgan. U viloyatlardagi holatni o'rganmoqda. Ba'zi joylarda yo'l qo'yilayotgan kamchiliklar aniqlanib, tushuntirish ishlari olib borildi. Qarorga ko'ra, maktab formasining mato tarkibi 1-6-sinf o'quvchilari uchun 65 foiz paxta, 35 foiz poliester, 7-11-sinflar uchun 45 foiz

paxta, 55 foiz poliester etib belgilangan. Mato ishlab chiqarish ishlari o'z vaqtda va sifatsiz bajarilishini ta'minlash uchun ip-yigiruv korxonalarida aralash (paxta-poliester) tolali ip-kalava, to'quvchilik korxonalarida aralash tolali ip-kalavadan gazlama to'qish va bo'yash, so'ngra maktab o'quvchilari uchun sifatsiz kiyim-kechak tikish ishlarini takomillashtirish bo'yicha ichki kooperatsiya yo'lga qo'yilgan. Masalan, Buxoro viloyatidagi "Delyuks Fabrik" MChJ tomonidan aralash gazlama to'qilmoqda, Xorazm viloyatidagi "Urganch baxmal" MChJda matoni bo'yash-pardozlash ishlari olib borilmoqda. Shuningdek, mutaxassislar va ota-onalar eng optimal variant 80 foiz poliester va 20 foiz viskoda aralashmali mato degan xulosaga kelgan. Shu bilan birga, maktab o'quvchilarning ko'yilgani, ichkiyim va paypoqlari mahalliy korxonalar tomonidan 85—100 foiz paxtadan ishlab chiqarilishi yo'lga qo'yildi. Xalq ta'limi vazirligi tomonidan o'quvchilar soni haqidagi ma'lumot taqdim etildi. Tayyor formalar maktab yarmarkalarida ham sotuvga chiqariladi.

Guvoh bo'lganingizdek, oldindan pul to'lashga va farzandingiz uchun uch oy avval forma tikirib qo'yishga majbur emassiz.

Ushbu maqola tayyorlanayotgan bir paytda Prezident Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi direktori o'rinbosari Saida Mirziyoyeva "Facebook" dagi sahifasida yagona maktab formasini bo'yicha post qoldirdi. Unda shunday jumlar bor:

"Kecha Prezidentimizning beshta tashabbusini hayotga samarali tatbiq etish masalasini xorijiy ekspertlar bilan muhokama qildik. Loyihaning strategik yo'nalishlari, chet el tajribasi va undan foydalanish bo'yicha fikr almashdik.

Yodingizda bo'lsa, beshta tashabbusni, eng avvalo, maktablardan boshlash g'oyasi ilgari surilgan edi.

O'tkazilgan o'rganishlar natijasida, ayrim joylarda sharoit og'ir ekanligi, ko'plab maktablar ta'mirlanib, o'quv darsliklarining yetishmasligi, kitoblar sifati juda past ekanligi, ayrim maktablarda darslar uch smenada o'tilishini ko'rdik.

Bu yildan boshlab majburiy yagona maktab formasini joriy etilishi rejalashtirilgan. Lekin mavjud kamchiliklarni tuzatmay turib, majburiy forma talab qilinishiga hali erta deb o'ylaymiz.

Qisqasini aytganda — oldin sharoit, keyin talab.

Albatta, bu oson ish emas. Izdan chiqqan ta'lim tizimini tuzatish juda katta mablag', bir necha yil vaqt va ilmiy yondashuvni talab qiladi. Bu yo'lda xatolar ham bo'lishi mumkin, chunki bu jarayon. Biroq hozir shu ishlarni boshlamasak, ertaga masala yanada murakkablashadi.

Kullas, bu yo'lda barchamiz hamjihat bo'lib harakat qilishimiz kerak. Mutasaddi vazirlik va idoralar mutaxassislari tomonidan yuqoridagi masalalar yuzasidan Hukumatga tegishli takliflar kiritildi".

— Ayni damda maktab formasini 1-3-sinf o'quvchilari uchun 160 000; 4-6-sinflar uchun 180 000; 7-8-sinflar uchun 220 000; 9-11-sinf o'quvchilari uchun 240 000 so'mdan tikiyapmiz. Ushbu narx faqat shu oyda pul to'laganlar uchun. Keyingi oyda pul to'laganlar uchun narx yana oshishi mumkin.

Eng yaxshi rus tili o'qituvchilari

Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasida Xalq ta'limi vazirligi, Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Demokratik institutlar, nodavlat tashkilotlar va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari qo'mitasi, Rossiya Federatsiyasining insonparvarlik dasturlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha nodavlat notijorat tashkiloti — "Rossiya gumanitar vakolatxonasi" va "Sharq ayoli" xalqaro xotin-qizlar jamoat fondi bilan hamkorlikda o'tkazilgan "Eng yaxshi rus tili o'qituvchisi" ko'rik-tanlovining yakuniy bosqichi g'oliblarini taqdirlash marosimi bo'lib o'tdi.

Ko'rik-tanlovning birinchi bosqichi shu yilning 17—19-aprel kunlari tashkil etilib, ishtirokchilar "Mening kasbga bo'lgan yo'lim" mavzusida esse yozishdi. Ijodiy ishlar orasidan 36 nafar pedagogning essesi namunalari deb topilib, ular tanlovning ikkinchi bosqichida qatnashishdi. Bu bosqichda pedagoglar dars o'qitish metodi, darsning borishi, o'quvchilarning ishtiroki tasvirlangan videomateriallarni hakamlar

hay'atiga taqdim etdi. Pedagoglarning kasb mahorati aks etgan videodarslar hakamlar hay'ati tomonidan o'rganib chiqilib, yakunda o'n nafar o'qituvchi g'olib deb topildi.

— Tanlov bizga o'z ustimizda ishlash, mamlakatimizning turli hududlaridagi hamkasblar bilan o'zaro tajriba almashish uchun imkoniyat yaratadi, — deydi Amudaryo tumanidagi 16-IDUMning rus tili va adabiyoti fani o'qituvchisi Nodirjon Toji-

mov. — O'ylaymanki, tanlov davomida pedagog sifatida tajriba ortirdim. Ikkala bosqichda ham muvaffaqiyatli qatnashib, g'oliblar safidan o'rin egallaganimdan xursandman.

G'oliblarga tashkilotchilar tomonidan diplom va Rossiya Federatsiyasiga 5 kunlik sayohat yo'llanmasi taqdim etildi.

Sardor MUSTAFOYEV,
"Ma'rifat" muxbiri
V.GRANKIN olgan surat.

Tojikistonlik jurnalistlar bilan uchrashuv

Milliy matbuot markazida O'zbekiston Jurnalistlar ijodiy uyushmasi tomonidan Tojikiston Respublikasidan tashrif buyurgan bir guruh jurnalistlar bilan ijodiy uchrashuv tashkil etildi. Tadbirda uyushma xodimlari, yurtimizda boshqa tillarda chop etiladigan nashrlar, xususan, "Ovozi tojik", "Правда Востока" gazetalari bosh muharrirlari va jurnalistlar ishtirok etdi.

So'zga chiqqanlar tomonidan ikki baqamti elning do'stona aloqalari, bu aloqalar o'z navbatida o'zaro ijodiy hamkorlikka yo'l ochishi, madaniy-ma'rifiy va adabiy jarayonlardagi hamkorlikda ikki tomon jurnalistlarining ham alohida o'rni borligi haqida gapirildi.

— O'zbek va tojik ikki tili bir xalq, degan gapni ko'p aytamiz, — dedi O'zbekiston Jurnalistlar ijodiy uyushmasi raisi Sa'dulla Hakim. — Tarixan bir makonda umrguzaronlik qilib kelgan, et-

nik kelib chiqishi, tili boshqa-boshqa ikki xalqning bir-biri bilan bunchalik yaqinlashib ketgani dunyoda kam uchraydi. O'zbek va tojikning dini, suvi, tuprog'i — bir. Shu uch birlik asrlar davomida bizni darddosh, qardosh elga aylantirdi. Bugungi uchrashuv xalqlarimiz o'rtasida axboriy hamkorlikni, ikki millat qalamkashlarining ijodiy fikr almashuvini ta'minlashiga ishonamiz. So'nggi ikki yilda Prezidentlarimizning uchrashuvlari, yurtlarimizda ikki elning buyuk daholari — Abdurahmon Joniy va Alisher Navoiyning haykallari qad ko'tarishi, o'tgan ginalar unutilib, ikki xalq o'rtasida bordi-keldi tiklangani bizni behad quvontirdi. Endi biz ijodkorlar ham bunga "labbay" deb javob berishimiz kerak.

Tojikistonlik jurnalistlarga uyushma faoliyati, so'nggi yillarda jurnalistika sohasida olib borilgan o'zgarishlar, respublikada jurnalistlarni qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar haqida atroficha ma'lumot berildi.

Suhrob ZIYODOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Paxtachida zamonaviy kutubxona

Prezidentimiz joriy yil 11-yanvar kuni Samarqand viloyatiga tashrifi davomida har bir tumanda kutubxonalar tashkil etish bo'yicha topshiriq bergan edi.

Ushbu topshiriq ijrosini ta'minlash hamda 5 ta muhim tashabbusni tumanda keng joriy etish maqsadida 1-iyun — Xalqaro bolalarni himoya qilish kuni munosabati bilan Paxtachida tumanida hozircha 11 ming kitob fondiga ega Xalq kutubxonasi va intellektual innovatsion o'quv markazining ochilish marosimi

bo'lib o'tdi. Markazda bilimga chanqoq yoshlar uchun ko'plab qulayliklar mavjud. O'quv markazida ingliz tili to'garagi tashkil etilgan bo'lib, unda 24 nafar kam ta'minlangan oila farzandiga bepul ta'lim berish ko'zda tutilgan. 6 oylik ingliz tili o'quv kursini tamomlagan yoshlar bemaol so'zlasha oladi.

— Kutubxona fondini 30-iyun — Yoshlar kunigacha 20 000 taga yetkazish imkoniyatimiz bor, — deydi Xalq deputatlari tuman kengashi deputati Abdumajid Husanov. — Yil oxirigacha esa 30 000 taga yetkazamiz. Internet tarmog'i orqali respublikamizning markaziy kutubxonalarini elektron fondidan foydalanish imkoniyati mavjudligi paxtachilik yoshlar uchun yaratilgan qulayliklardan biri.

Jamolbek SALOMOV
Samarqand viloyati

Gulg'unchalar raqsi

Besh muhim tashabbus o'g'il-qizlarimizning ma'naviy saviyasini yuksaltirish, dunyoqarashini kengaytirish, ajdodlarga munosib avlod etib tarbiyalashda dasturilamal bo'lib xizmat qilmoqda.

Yashnobod tumanidagi 170-maktabda bo'lib o'tgan "Gulg'unchalar raqsi" nomli musiqa va raqs kechasida ushbu tashabbusning birinchisi, ya'ni yoshlarning musiqa, rassomlik, adabiyot, teatr va san'atning boshqa turlariga qiziqishini oshirish yo'nalishida amalga oshirilgan ishlar namoyish etildi.

Maktab o'quvchilari o'zlarining mazmunli she'rlari, milliy va jahon xalqlari raqslari, ashulalaridan namunalar aytib, barchani xushnud etdilar.

— Yosh avlodni har tomonlama sog'lom va barkamol etib tar-

biyalash ta'lim muassasalari va biz pedagoglarning asosiy vazifamizdir, — deydi maktab rahbari M.Ergasheva. — Yosh avlodni madaniyat, san'at, jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, ularda axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalanish ko'nikmasini shakllantirish, yoshlar o'rtasida kitobxonlikni targ'ib qilish, xotin-qizlar bandligini ta'minlash borasidagi ishlarni yangi tizim asosida yo'lga qo'yish yuzasidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbusning tagzaminida aynan shu ezgu maqsad mujassam. Ushbu tadbirda ana shu tashabbuslarning birinchisi bo'yicha o'quvchilarning mahoratlarini namoyish etdilar.

Tadбир yakunida Yashnobod tuman XTB boshlang'ich sinflar metodisti N.Usmonova, maktab direktori o'rinbosari Y.Rahimova o'quvchilarga faxriy yorliq va esdalik sovg'alari topshirdilar.

M.SHOKIROVA,
boshlang'ich sinf o'qituvchisi
Q.ERGASHOVA,
«Amaliy fanlar» uslubdirlashmasi rahbari

O'qituvchi nimanin o'g'laydi?

✓ "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovining viloyat bosqichi g'olibi bo'ldim. "Facebook" ijtimoiy tarmog'ida juda kam ovoz to'pladim. O'qituvchining pedagogik mahoratiga tanigan-tanimaganlarning "layk"lari orqali baho berish qanchalik to'g'ri?! Bu qaysi mezonlarga to'g'ri keladi? Tanlov shartini tuzgan mas'ullar nega shu jihatlarga e'tibor berishmagan?

O'QITUVCHI

✓ "Menga ovoz bering" aksiyasi xuddi epidemiyaga o'xshab, "hududi" qisqarish o'rni kengayib bormoqda. Bu jarayonga hamma jalb qilinmoqda. To'g'ri, hozir texnika asri. Ammo texnikadan foydalanishning ham o'ziga yarasha qonun-qoidalari bo'lishi kerak-ku!

Gulchehra ASHUROVA

✓ 10-11-sinflarda tarix fani haftasiga 1 soat o'tiladi. Bu, meningcha, kamlik qiladi. Tarix faniga ham kengroq ahamiyat qaratish kerak. Masalan, bu fanni kelgusi yildan oliy ta'limda o'qitish majburiy bo'ladi. Maktab davridanoq tarix fanini chuqurroq o'rgatish lozim.

Muzaffar AHMEDOV

✓ Ta'limni sohani tushunmaydigan mutaxassislar boshqarmasligi kerak!

Sherali SATTOROV

✓ Nega boshqa kasb egalari ta'limni belgilangan kundan boshlaydi, ammo o'qituvchining ta'limni faqat qog'ozda qoladi?!

Farida AXBORALIYEVA

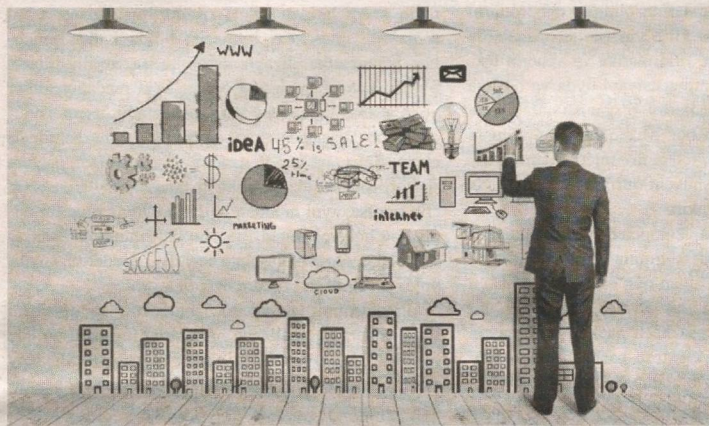
✓ Maktabimizning katta-katta ekin maydonlaridan oqilona foydalanaymiz. 4000 kv metr maydonga g'alla ekanmiz. Hatto bahorda poliz ekinlari va sabzavot ham e'ldik. Mo'jazzina issiqxonamiz ham bor. Tushgan daromadni yangi o'quv yiliga maktabimiz moddiy-texnik bazasini mustahkamlashga sarflamoqchimiz.

Valijon RAHIMOV

Zamonaviy startaplar

Biznes tafakkur oshgandagina dunyo yuzini ko'radi

Yaqinda internet manbalaridan birida o'qib qoldim: juda qisqa muddatda ommalashib ketgan va bugun og'irimizni yengil qilishga ko'maklashayotgan "Telegram"ning yaratilishi uchun ikki hafta yetarli bo'lgan ekan. To'g'ri, g'oya ancha oldin tug'ilgan. Ammo bu startapning hayotimizga kirib kelishiga uncha ko'p vaqt ketmagan. Aytishlaricha, aka-uka innovatorlar ikki hafta davomida uyqu nimaligini bilishmagan. Balki bu lofdir. Lekin shunisi aniqki, ular o'z maqsadi yo'lida harakat qilmasdan uyquga do'st tutinib, bekorchi ishlarga vaqt sarflaganida bugun 200 milliondan ortiq foydalanuvchisiga ega, yiliga milliard dollarlab foyda keltirayotgan tarmoqning asoschisi bo'lmas edi.

Bugun "Telegram" haqida ham, uning hayotimizdagi o'rni to'g'risida ham yozmoqchi emasmiz. Keling, bugun o'zimizning startaplar to'g'risida gaplashamiz. Avvalo, startap so'ziga to'xtalsak. So'nggi yillarda qulog'imizga tez-tez chalinayotgan "startap" so'zi inglizchadan tarjima qilinganda "jarayonning boshlanishi" degan ma'noni bildirar ekan. Soddaroq aytganda, o'zimizning tadbirkorlik atamasiga egiz, faqat mazmuni sal boshqacharoq: startap, soddaroq aytganda, biznesning istalgan turini bozorga avval foydalanilmagan uslubda, qonun doirasidan chiqmagan holda taqdim etishdir. Xo'sh, yosh izlanuvchilarimizning startaplariga bugun qay darajada e'tibor qaratilmoqda? Qanday loyihalar amalga oshirilmoqda? Shu kabi savollarga javob topish maqsadida Innovatsion rivojlanish vazirligi mas'ul xodimlariga murojaat qildik.

Ilk ilmiy loyihalar akseleratori nima?

Bu yaqinda vazirlik huzuridagi Ilg'or texnologiyalar markazida final bosqichi bo'lib o'tgan yirik loyihaning nomi. Bu tadbir ilmiy yo'nalishdagi mutaxassislarini moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Bunda ishtirokchilarga asosan investor qidirish va topishga ko'mak beriladi.

— Startaplarning aksariyati IT bilan bog'liq bo'lib, shu paytgacha ilmiy izlanish olib borayotgan yoshlarimiz bir chetda qolib ketayotgan edi, — deydi Innovatsion rivojlanish vaziri o'rinbosari Azimjon Nazarov Ilmiy loyihalar akseleratorining ochilish marosimida so'zlagan nutqida. — Negaki, ularning loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zamonaviy laboratoriyalar yetishmasdi. Zarur materiallar

ham ancha mablag' talab etar edi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, bugun tabiiy fanlar sohasidagi yuqori texnologik startaplar eng daromadli va tez sur'atlarda o'suvchi segmentlardan biridir. Bu o'rinda Ilg'or texnologiyalar markazi negizida ilmiy startaplar uchun akselerator tashkil etish ayni muddaodir. Ushbu tashabbus o'tgan yilning iyul oyida hukumatimiz tomonidan ham qo'llab-quvvatlangan edi...

— Markazimiz o'tgan yili vazirlik tarkibiga kiritilgach, Innovatsion startap-akselerator va startap-inkubator tashkil etilgandi. Ilmiy loyihalar akseleratori o'tgan yili kuzda o'z ishini boshlagan bo'lsa, unga 130 ta ariza kelib tushdi. Shulardan 28 tasi saralab olindi. Akselerator ishingini olti oy davomida finalgacha 17 jamoa qoldi, — dedi Ilg'or texnologiyalar markazi direktori Shahlo Turdiqulova.

Xullas, olti oy davomida 17 jamoa o'z ustida ishladi, izlandi, zamonaviy laboratoriyalarda taqdimotlar olib bordi. Qolaversa, jamoa a'zolari loyiha tashkilotchilari tomonidan o'tilgan seminar-treninglarda ishtirok etib, biznes asoslari, soliqqa tortish tizimi, biznesni rejalashtirish, korxonaning tashkiliy-huquqiy shakli kabi mavzularda bilim va malakasini oshirdi. Natijada bir qancha jiddiy va dolzarb innovatsion g'oyalari dunyo yuzini ko'rdi: og'iz bo'shlig'i shilliq pardasi

Bugun farmatsevtika dunyodagi eng taraqqiy etgan va inson hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biriga aylandi. Ammo kimyoviy dori sanoati qanchalik rivojlanmasin, odamlarning tabiiy davolash vositalariga talabi hech qachon kamaymaydi. Qolaversa, bizning unumdor yerlarda quyosh taftidan bahra olib ungan o'simliklarning ta'sir kuchi yuqori bo'ladi. Shu jihatlarni o'ylab, Zilolaning startapi ko'p yillar davomida insonlar salomatligi yo'lida xizmat qilishiga umid qildik.

Startaplar start olyaptimi?

Bu savolga javob topish uchun loyiha birinchi turida grant yutib olgan va loyihalar ustida ishlayotgan tadbirkorlar faoliyati bilan ham qiziqdik.

— "Topinamburidan shifobaxsh biologik faol qo'shimchalar ishlab chiqarish va eksportga yo'naltirish" nomli loyiha bilan qatnashib, loyiha birinchi turida grant sohibi bo'lgan edim, — deydi "Paradise flora" mas'uliyati cheklangan jamiyati direktori Zilola Mo'minjonova. — Bu startapning asosiy maqsadi respublikamizda yetishtirilayotgan va tabiiy holda o'sayotgan 50 dan ortiq turdagi dorivor o'simliklardan inson organizmi uchun zarur bo'lgan vitaminlar, makro va mikroelementlar olish hamda 10 dan ortiq biologik faol qo'shimchalar ishlab chiqarishdir. Tayyor mahsulotning asosiy qismi eksport qilinadi. Olinadigan biologik faol qo'shimchalarning ko'proq qandli diabetga chaligan bemorlarga foyda keltirishi loyiha qiymatini yanada oshiradi, nazarimda. Bu tadbirkorlik faoliyatining 2019-yil uchun umumiy hajmi taxmiman 1 mlrd 382 mln 600 ming so'mni tashkil qiladi. Shundan 680 mln 600 ming so'mi vazirlik tomonidan moliyalashtirildi. Startap doirasida mahalliy aholi vakillari uchun 20 ta doimiy va 30 dan ortiq mavsumiy ish o'rinlari yaratish ko'zda tutilgan...

Yana bir loyiha yoshlarni chorlamoqda

Startap loyihalari tanlovi — vazirlikning startaplarni qo'llab-quvvatlovchi va hayotga tatbiq etishga ko'maklashuvchi yana bir loyihasi. Vazirlik mutasaddilarining aytishicha, shu kunlarda tanlovning ikkinchi turi uchun hujjatlarni qabul qilish jarayoni kechmoqda va u 21-iyungacha davom etadi.

— Startap loyihalari tanlovining birinchi turiga 170 ishtirokchi hujjat topshirgan bo'lsa, shulardan 17 nafarining loyihalariga grant ajratildi, — deydi vazirlik xodimi Nigora Adizova. — Bu yilgi tanlov ham loyiha innovatsionligi, texnik jihatdan mukammalligi, muhofaza qiluvchi hujjatlarning mavjudligi, loyiha moliyaviy ta'minotining rejalashtirilayotgan ishlarga muvofiqligi, marketing rejasi kabi tamoyillarga asoslangan holda o'tkaziladi. Shu tamoyillarga javob bera olgan va ekspertlar tomonidan ma'qullangan ishlar tanlovning keyingi bosqichlariga o'tadi.

Kimlar ariza berishi mumkin?

Startapchilar uchun "Telegram" tarmog'ida maxsus ochilgan @minstartup kanali orqali tanlovda ishtirok etishni xohlovchilar grant haqida to'liq va aniq ma'lumot olishlari mumkin. Ushbu manbada keltirilishicha, bu tanlovga ilmiy-tadqiqot muassasasi xodimi, oliy ta'lim muassasasi xodimi yoki talabasi, xususiy korxonada vakili, yakka tartibdagi tadbirkor, fermer yoki mustaqil tadqiqotchilar hujjat topshirishi mumkin. Loyihalar quvidagi sohalar bo'yicha bo'lishi lozim: qishloq xo'jaligi, tibbiyot va biotexnologiyalar, farmatsevtika, energetika, IT-texnologiyalar, geologiya va geofizika, fizika va kimyo, to'qimachilik va yengil sanoat, turizm va boshqalar. Bundan tashqari, ishtirokchilar, avvalo, bozor hajmi, auditoriya va raqobat muhitini puxta o'rganishlari kerak. Shundan keyin ular uchun tashkil qilingan seminar-treninglarda olgan bilimlarini umumlashtirib, yurtimizda avval qo'llanilmagan texnologiya, mahsulot yoki xizmat turini yo'lga qo'yishga qaratilgan kreativ loyiha yaratishlari talab etiladi.

Bugun farmatsevtika dunyodagi eng taraqqiy etgan va inson hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biriga aylandi. Ammo kimyoviy dori sanoati qanchalik rivojlanmasin, odamlarning tabiiy davolash vositalariga talabi hech qachon kamaymaydi. Qolaversa, bizning unumdor yerlarda quyosh taftidan bahra olib ungan o'simliklarning ta'sir kuchi yuqori bo'ladi. Shu jihatlarni o'ylab, Zilolaning startapi ko'p yillar davomida insonlar salomatligi yo'lida xizmat qilishiga umid qildik.

— "Texnika olamiga ilk qadam" nomli startapimizning asosiy maqsadi — turli o'yinchoqlar, yig'ma konstruktorlar orqali bolalarda robototexnika, fizikaga qiziqish uyg'otish, — deydi Turin politehnika universiteti huzuridagi "Avtosanoat innovatsiya" markazi direktori Abdulhafiz Ozodov. — Hozir bolalarni texnika olami bilan tanishtiruvchi konstruktorlar, asosan, chetdan keltirilmoqda. Biz esa ana shunday konstruktorlarni o'zbek tilida, sodda va tushunarli qilib ishlab chiqarishni yo'lga qo'ydik. O'z-o'zidan mahsulotning tannaxri import o'yinchoqlarga qaraganda arzon bo'ladi. Bu esa bolalarning texnikaga bo'lgan qiziqishini oshirib qolmay, otalarning cho'ntagi uchun ham foydali, menimcha...

Savdogarlik, tadbirkorlik xalqimiz uchun kecha yoki bugun paydo bo'lib qolgan tushuncha emas. Buyuk ipak yo'li ibtidosidan to shu kungacha tadbirkorlik faoliyati turli shakllarga kirdi, sayqallandi va bugun mamlakatimiz rivoji uchun xizmat qiluvchi omillardan biriga aylandi. Endi esa startap yo'nalishi taomilga kirib, tadbirkor tafakkurida keskin burilish yasadi. Demak, o'z biznes tafakkurini o'zgartirilgan tadbirkor yangidan yangi startaplarga quchoq ochaveradi.

O'qituvchi minbari

O'zgarishga muhtoj "O'qish kitobi"

4-sinfni aslida abituriyentlikka o'tish bosqichida muhim ko'prik bo'luvchi davr deb bilaman. Avvallari boshlang'ich sinflarda bir-ikki o'qituvchi dars berar va o'quvchi 5-sinfdan boshlab har bir fan bo'yicha alohida-alohida o'qituvchi bilan muloqotga kirishishga ko'nikolmay qiyinalardi. Natijada boshlang'ich sinfdan a'loga o'qigan va chiroyli yozgan o'quvchi 5-sinfga o'tgach yozuvi xunuklashar, fanlarni o'zlashtirishda ortda qolardi.

Hozirga kelib bu muammo bir qadar barham topdi. Chunki boshlang'ich sinflarda ham fanlar bo'yicha alohida o'qituvchilarning dars berishi odatiy tus olmoqda. Bu yaxshi, albatta. O'quvchi 5-sinfga o'tganda unga o'qituvchilar bilan bog'liq turfaalik sezilmaydi. Biroq boshlang'ich sinflarga aloqador yana bir muammo borki, unga oqilona yechim topish yuqori sinflarda ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Gap shundaki, 4- va 5-sinf "Ona tili", "Matematika" darsliklarida nisbatan uzviylik mavjud. Bu ikki sinfning "Ona tili" darsliklaridagi ayrim nomuvofiqliklarni hisobga olmaganda, mavzularning yoritilishida umumiy yaqinlik ko'zga tashlanadi. Boshqacha aytganda, "Ona tili" va "Matematika" darsliklari har ikki sinfdan ham uslub jihatidan bir-birini takrorlaydi. Ammo 4-sinf "O'qish kitobi" va 5-sinf "Adabiyot" darsligi orasida bunday muvofiqlikni topish mushkul.

Ma'lumki, boshlang'ich sinf "O'qish kitobi" dagi matnlarni tanlashda yil fasllari asosiy mezon qilib olingan. Shunga muvofiq, bir muallifning to'rt faslga tegishli matni bo'lsa, hech bir istiholaz darslikka kiritilavergan. Agar 4-sinf "O'qish kitobi" mundarijasiga e'tibor qaratsak, Shukur Sa'dulla qalamiga mansub 5 ta matn — "Kuz", "Yoz", "Tinchlik qushi haqida men o'qigan she'r", "Laqma it" va "Qovun sayli" berilganini ko'ramiz. Eng qizig'i, 6-7-sinf o'quvchisidan Shukur Sa'dulla haqida so'ralsa, aksariyati bu ijodkorni tanimaydi.

Xo'sh, nega shunaqa? Boshlang'ich sinf "O'qish kitobi" nima uchun o'quvchi xotirasidan juda tez o'chib ketadi? Fikrimcha, bu holat darslikni shakllantirish konsepsiyasi bilan bog'liq. "O'qish kitobi" da faqat matn va muallif ism-familiyasi beriladi. Muallif haqida boshqa ma'lumot yo'q. Qaysidir izlanuvchan o'qituvchi lozim topsa, Nosir Fozilov yoki Anvar Obidjon hayoti va ijodi xususida so'zlaydi. Lekin, tajribamdan bilaman, bundaylar juda kam. Bir vaqlar nashr etilgan "Bolalar adabiyoti", "O'zbek va jahon bolalar adabiyoti" kabi qo'llanmalar yangi avlod boshlang'ich sinf o'qituvchilarida yo'q. Yana takrorlayman: bo'lgan taqdirda ham bu qo'llanmalardan amalda foydalanilmaydi. "O'qish kitobi" da mualliflar hayoti va ijodiga oid eng umumiy ma'lumotlarning ham yoritilmasligi shunday loqaydlikka sabab bo'lmoqda. Mualliflar haqida nimalarnidir bilishga intilishi shakllanmagan o'quvchiga esa 5-sinf "Adabiyot" darsligini o'rganish go'yo tog'dan o'tish kabi qiyin tuyulmoqda. Hech bir qiyinchiliksiz, faqat matni o'zlashtirish bilan 4-sinfni yakunlagan o'quvchi 5-sinf "Adabiyot" darsligidagi murakkablik bilan to'qnashib sarosimaga tushmoqda. Shu o'rinda yana bir kuzatish: 7-sinf o'quvchisidan 6-sinf "Adabiyot" darsligidagi mavzularni so'rasangiz, baholi qudrat javob qaytaradi, lekin 6-sinf o'quvchisidan 5-sinf "Adabiyot" darsligi yuzasidan jo'yali ma'lumot olish amrimahol. Hammasiga sabab — yangicha shakl va mazmundagi darslikka birdan duch kelish jarayoni, 4-sinf "O'qish kitobi" va 5-sinf "Adabiyot" darsligini yozishdagi ikki xil yondashuv. Demochimizki, 4-sinf "O'qish kitobi" o'zgarishga muhtoj. Bu darslikni yozishda ham "Bir muallif — bir matn" qoidasiga amal qilinsa, o'zbek va qardosh xalqlar bolalar adabiyotining yirik vakillari haqidagi ma'lumotlar, shuningdek, ijodkorlarning suratlari 4-sinf "O'qish kitobi" dan o'rin olsa, o'quvchi dunyoqarashidagi bo'shliq to'ldiriladi. Eng asosiysi, u 5-sinf o'quv jarayoni uchun har jihatdan tayyorlanadi. Yangicha mundarijadagi "O'qish kitobi" uni toblaydi.

Yuqoridagi mulohazalar 4-sinf "O'qish kitobi" 5-sinf "Adabiyot" darsligi kabi bo'lishi kerakligini anglatmaydi, albatta. Bu jarayonda shunday yo'l tutish kerakki, 4-sinf "O'qish kitobi" 2-3-sinf "O'qish kitobi" va 5-sinf "Adabiyot" darsligi orasida ko'prik vazifasini o'tasin. Shundagina 4-sinf o'quvchisi puxta bilimlar bilan yuqori sinfdan "ulkan tog'dan oshish" qo'rquvidan xalos bo'ladi.

Nafisa XOLMATOVA,

Yangiqo'rg'on tumanidagi 26-maktab o'qituvchisi

Bolalarbop maxsus nashrlar zarur

O'quvchilar berilgan mavzu va topshiriqlarni talab darajasida bajarishi uchun maktablarda barcha sharoit mavjud. Endigi vazifa o'g'il-qizlarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini hayotda va turmushda qo'llay olish layoqati — kompetensiyasini shakllantirishdan iborat. O'quvchi bunday layoqatga bugun erishmasa, ertaga kech bo'ladi.

Masalan, tabiiy fanlardan olingan bilimni o'quv laboratoriyalari, dala, hovli sharoitida qo'llasa bo'ladi. Jismoniy tarbiya darslarida olingan axborotlarni sport maydonchalari, har xil o'yin va musobaqalarda namoyish etish mumkin. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan kompetensiyani uyda va boshqa joylarda axborot qurilmalarini o'rganish jarayonida takomillashtirish imkoni bor. Musiqqa fanidan olingan bilimlarni turli tadbirlar, teleradio, internetdan foydalanib hamda axborot tashuvchi qurilmalar yordamida hayotga tatbiq etish mumkin.

Shuni aytish kerakki, kompetensiyani shakllantirishda davriy matbuot nashrlarining o'rni katta. Gazeta-jurnal oddiy matn yozilgan qog'oz bo'lgi emas, u katta-kichikni o'ylashga, his etishga, fikrlashga undaydi. Kerakli axborot esa hech qachon eskirmaydi. To'g'ri, bugungi kunda elektron nashrlar ham hayotimizga OAV sifatida kirib keldi. Mushtariylar dunyoqarashidan kelib chiqib ma'qulini tanlaydi. Bu borada bosma axborot nashrlarining o'rmi va ahamiyati yuqori.

Hozir turli fanlarga oid jumallar chop etilmoqda. Lekin o'qituvchi muayyan fan uchun foydalana ola-

digan nashrlar kam. Bizga aniq bir sohani mukammal o'rgatadigan maxsus nashrlar kerak. Masalan, matematikadan hisoblashni, fizikadan texnika va kosmosni, informatikadan dasturlashni o'rgatadigan, musiqadan o'zbek san'ati haqida to'liq ma'lumot beradigan nashrlarga ehtiyoj sezilmogda. Bunday nashrlar hozir kam bo'lsa-da, mavjud. Lekin ularning mushtariylari o'qituvchi va ilmiy xodimlar hisoblanadi. Maktab o'quvchilariga ular tushunadigan tilda, ularning yoshiga mos tarzda ma'lumot beradigan nashrlar zarur.

Dars qilishga xohishi yuqori bo'lmagan o'quvchini texnika yo'nalishidagi to'garakka taklif qilib, radio sxemalaridan xilma-xil qurilmalarni yasashni o'rgatsak, unda o'zi bilmagan holda fizika qonunlari, matematika, dizayn, kerak bo'lsa, xorijiy tillarni o'rganishga qiziqish uyg'onadi. Yoki madaniy gullar xona sharoitida qanday parvarishlanadi, degan savolga javob tariqasida urug' tuproqqa necha santimetr chuqurlikka tashlanadi, qanday oziqlantiriladi, qachon sug'orilishi haqida javoblar maxsus jurnallarda chop etib borilsa, ayni muddad bo'lardi. Uning muallifi oddiy bog'bon yoki mutaxassis bo'lishi mumkin. Bunday maqolalar o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llashga yordam beradi.

Prezidentimiz taklif etgan 5 muhim tashabbusda ham o'quvchilarning egallagan bilimlarini mustaqil qo'llay olishiga imkon yaratishga e'tibor qaratilgan. Shunday ekan, kompetensiyani shakllantirishga yordam beradigan bolalarbop nashrlar tashkil etilsa, ko'rsatilayotgan e'tibor va g'amxo'rlikka amaliy javob bo'lardi.

Dildora O'ROLOVA,
Jizzax shahridagi
6-maktab direktori

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

Bolajonlar qalbiga yo'l

Bolakay atrofga qalin shox tashlagan ulkan daraxtga hayrat bilan boqadi. Barglarning shamolda tebrangan ko'yi shitirlab go'yo qo'shiq aytishi unga sirli tuyuladi.

Endi dunyoni o'rgana boshlayotgan bolakay uchun tevaragini qurshab turgan barcha narsalar qiziq va sirli taassurot uyg'otadi. Har bir narsa uning nigohida hayrat bilan to'qnashib, shuurida o'nlab savollarni tug'diradi.

Psixologlarning ta'kidlashicha, inson umri bo'yi egallagan bilimining sakson foizini olti yoshgacha olgan taassurotlari asosida egallar ekan. Shu bois ham bu yoshda bolaning savollariga to'liq javob berish lozimki, bu uning kamolotida muhim o'rin egallaydi. Ayni chog'da maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan o'quv das-

turlarida bu masalaga alohida ahamiyat qaratilgan. Mazkur dasturga muvofiq, tayyorlov guruhlarida oktabr oyi mavzusi "Kuz bo'yoqlari" deb nomlangan. Oyning dastlabki haftasida tarbiyalanuvchilar mavsumiy o'zgarishlar, issiq o'lkalarga uchib ketuvchi qushlar haqida batafsil ma'lumot oladi. Keyingi hafta mavzusi esa "Serhosil kuz" deb nomlanadi. Bunda bolajonlarimiz kuz faslida yetishtiriladigan mevalar, ularning rangi, ta'mi, xususiyati haqida, bobodchqonning mehnati xususidagi bilimga ega bo'ladi. Oyning uch haftasida ular noning eng aziz ne'mat eka-

nini bilib olsa, to'rtinchi haftada paxtaning qanday yetishtirilishi, undan nimalar tayyorlanishi haqida tushunchalarga ega bo'ladi. Har bir mashg'ulotda bolalarning jismoniy, ijtimoiy-hissiy, ijodiy rivojlanishiga, nutq, muloqot, o'qish va yozish malakasini shakllantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Rivojlantirish markazlarida ular erkin faoliyat olib borib, rasmlar chizadi, sahna ko'rinishlari ijro etadi, turli narsalar quradi, yasaydi, qo'shiq aytib, raqsqa tushadi.

Manzura HUSNIDDINOVA,
Kogon shahridagi
18-MTM psixologi

Maqsadli bitim imzolandi

Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi o'z faoliyatini boshlagan dastlabki kunlardan o'z xorijiy davlatlarda ta'lim olganlik to'g'risidagi hujjatlarni tan olish va nostrifikatsiyalash (ekvivalentligini qayd etish) jarayonini yanada soddalashtirish, shaffofligini ta'minlash bo'yicha amaliy ishlar olib bordi. Xususan, Rossiya Federatsiyasining ta'lim hujjatlarini o'zaro tan olish borasidagi tajribasi o'rganildi.

2018-yil oktabr oyida o'tkazilgan O'zbekiston — Rossiya ta'lim forumi doirasida "O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Rossiya Federatsiyasi Hukumati o'rtasida ta'lim, malaka va ilmiy darajalarni o'zaro tan olish to'g'risida Bitim loyihasi"ni tayyorlash bo'yicha muzokaralar olib borildi. Nihoyat 2019-yil 30-may kuni ushbu Bitim Urganch shahrida imzolandi.

Mazkur bitim imzolangan kundan boshlab kuchga kirdi va endi har ikkala davlatda berilgan ta'lim, malaka va ilmiy darajalar o'zaro tan olinadi.

So'nggi yillardagi statistik ma'lumotlarni tahlil qiladigan bo'lsak, 28000 nafar O'zbekiston fuqarosi Rossiyadagi oliy ta'lim muassasalarida tahsil olmoqda. Shu vaqtga qadar ular Rossiya Federatsiyasining oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirish, ta'limning keyingi bosqichida o'qishni davom ettirish, ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish yoki kasbiy faoliyat bilan shug'ullanish uchun shahodatnoma, attestat, diplom kabi ta'lim hujjatlarini nostrifikatsiyadan o'tkazishda muammoga duch kelardi. Misol uchun, Rossiyadagi ta'lim hujjatlarini tan olish bilan shug'ullanuvchi bosh ekspertiza markazi murojaatlarni 45 kun davomida ko'rib chiqar, talabgorlar Moskva borib kelish, bir yarim oy ariza javobini kutish va to'lovlar uchun sarf-xarajat qilishga majbur bo'lardi.

Bitim qachondan va kimlarga nisbatan qo'llanadi?

2019-yilning 30-maydan boshlab davlat akkreditatsiyasiga ega bo'lgan ta'lim muassasalarini bitirganlarga nisbatan qo'llaniladi.

Ta'lim sifatini kafolatlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi va Rossiya Federatsiyasidagi ta'lim muassasalarida Bitim imzolanihidan oldingi davrda o'qib olingan hujjatlar tomonlarning qonunchiligida belgilangan tartibda tan olinishi va nostrifikatsiyadan o'tkazilishi amaliyoti saqlab qolinmoqda. Demak, oldin bitirganlar O'zbekistonda Davlat xizmatlari markazlari orqali Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasiga o'rnatilgan tartibda murojaat qiladi. Hujjatlari ekspertizadan o'tkazilib, sinov muddati belgilanadi va o'z fanidan (yangi Nizom tasdiqlangach) test sinovlaridan o'tgach, diplom tan olinadi.

Maktab bitiruvchilariga va ularning guvohnoma, shahodatnoma yoki attestatlariga nisbatan ham qo'llaniladimi, ularga qanday imtiyoz bor?

Bitimning 2-moddasiga ko'ra Rossiya Federatsiyasida olingan, umumiy ta'lim to'g'risidagi attestat bilan tasdiqlangan asosiy umumiy ta'lim va O'zbekiston Respublikasida olingan, umumiy o'rta ta'lim (I—IX sinflar) to'g'risidagi shahodatnoma bilan tasdiqlangan umumiy o'rta ta'lim mos ravishda tan olinadi

hamda ularning egalariga Rossiya Federatsiyasida o'rta umumiy yoki o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining ta'lim dasturlari va O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta (X—XI sinflar), o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishni davom ettirish huquqi beriladi.

Oliy ma'lumot olish uchun maktab attestatidan tashqari kollej, akademik litsey diplomi ham hisobga olinadimi? Ularning tan olinishi qay tartibda amalga oshiriladi?

Bitimning 4-moddasiga ko'ra Rossiya Federatsiyasida olingan, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi diplom bilan tasdiqlangan o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi va O'zbekiston Respublikasida olingan, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi diplom bilan tasdiqlangan o'rta maxsus, kasb-hunar ma'lumoti mos ravishda tan olinadi hamda ularning egalariga Rossiya Federatsiyasida oliy ta'limning (bakalavriat va mutaxassislik) ta'lim dasturlari va O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limning (bakalavriat) ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishni davom ettirish huquqi beriladi.

Ayni damda Rossiya oliy ta'lim muassasalarini bitirganlik to'g'risidagi diplomlar barchasi endi to'g'ridan to'g'ri tan olinadimi?

Oliy ta'lim diplomlarini tan olish o'qishni davom ettirish uchun yoki ishlash uchun amalga oshiriladi. Rossiya Federatsiyasi va O'zbekistonda olingan, o'qish muddati to'rt yildan kam bo'lmagan bakalavr diplomi bilan tasdiqlangan oliy ma'lumot mos ravishda o'zaro tan olinadi hamda ularning egalariga Rossiyada ham, O'zbekistonda ham oliy ta'limning keyingi bosqichi — magistraturada o'qishni davom ettirish huquqini beradi.

Rossiyada yoki O'zbekistonda OTM-ni bakalavriat bo'yicha bitirgan diplom bilan ishlamoqchi bo'lsa, kunduzgi shaklda olingan oliy ma'lumot egalariga mutaxassislik faoliyatini amalga oshirish huquqini beradi. OTMda sirtqi, kechki va boshqa shakllarda o'qib olingan diplomlar to'g'ridan to'g'ri tan olinmaydi. Ya'ni ta'lim sifatini kafolatlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi va Rossiya Federatsiyasidagi ta'lim muassasalarida kunduzgi ta'lim shaklidan boshqa ta'lim shaklida o'qib olingan hujjatlar tomonlarning qonunchiligida belgilangan tartibda tan olinishi va nostrifikatsiyadan o'tkazilishi amaliyoti saqlab qolinmoqda.

Oliy ta'lim muassasalariga magis-

traturasini bitirganlarning diplomi qanday tan olinadi?

Magistratura bitiruvchilari uchun ilmiy faoliyatni davom ettirish, ya'ni PhD, aspirantura, doktoranturada o'qish istagidagilarning muammolari hal etildi. Ularga to'g'ridan to'g'ri Rossiya Federatsiyasida ham, yurtimizda ham ilmiy tadqiqotchilikni davom ettirish huquqi berildi, ya'ni diplomlar mos ravishda ikki davlatda ham tan olinadi.

Magistrlik diplomi bilan mehnat bozoriga kirish, ya'ni ishlash uchun bitimning 6-moddasi 2-bandida oliy magistrlik ta'limi kunduzgi shaklda olingan bo'lishi ko'zda tutilgan. Boshqa shaklda sirtidan, kechki yoki masofadan o'qib olingan magistrlik diplomini tan olish masalasi amaldagi tartibda sinovlarda ishtirok etish orqali amalga oshiriladi.

Bitimda alohida tibbiyot yo'nalishi yoki farmatsevtika sohasida kadr tayyorlash, Rossiya Federatsiyasi bilan o'zaro almashish, hujjatlarini tan olish masalalari alohida yoritilgan, ushbu moddadan ko'zlangan maqsad nima?

To'g'ri, bitimda barcha sohalarida ta'lim olganlik to'g'risidagi hujjatlar tan olinishi ko'zda tutilgan, lekin tibbiyot sohasi inson sog'lig'i, hayoti, xavfsizligi bilan bog'liq va alohida yondashuvni talab etadi. Shuning uchun ham unda o'qish muddati ham boshqa sohalaridan ko'ra ko'proq.

O'zbekistonda oliy ta'lim bakalavriat (4 yil) va magistratura (2 yil) dan iborat bo'lsa, Rossiyada 5 yillik spetsialist turi ham bor. Rossiyada ham O'zbekistonda oliy tibbiy va oliy farmatsevtika sohasida o'qish muddati me'yoriy muddatdan kam bo'lmagan bakalavr diplomi o'zaro mos ravishda tan olinadi hamda ularning egalariga Rossiya Federatsiyasida magistratura, aspiranturada ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va ordinatura dasturlari hamda O'zbekistonda magistratura, klinik ordinatura va tayanch doktorantura ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishni davom ettirish huquqini beradi.

Rossiya Federatsiyasida olingan ordinatura va O'zbekiston Respublikasida olingan klinik ordinaturani tugatganlik to'g'risidagi tegishli hujjat bilan tasdiqlangan oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ta'limi mos ravishda tan olinadi.

Ushbu diplom egalariga Rossiya Federatsiyasida oliy ta'limning ta'lim dasturlari, aspiranturada ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limning (tayanch doktorantura) ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishni davom ettirish huquqini beradi.

Agar oliy tibbiy va oliy farmatsevtika bakalavr diplomi, ordinatura (Rossiyada), klinik ordinatura diplomi (O'zbekistonda) kunduzgi shaklda o'qib olingan bo'lsa, mutaxassis to'g'ridan to'g'ri davlatlarning har birida faoliyatini amalga oshirishi mumkin.

Bitimda oliy ta'lim muassasalarida tahsil oloyotgan talabalarining o'qishni bir davlatdan boshqa davlatdagi OTMga ko'chirish masalasi ham ko'zda tutilganmi?

Aynan oliy tibbiy va oliy farmatsevtika

ka yo'nalishida shu masala o'z yechimini topgan. Ya'ni Rossiya Federatsiyasining ta'lim va ilmiy tashkilotlarida tibbiy va farmatsevtika mutaxassisliklari va tayyorgarlik yo'nalishlari bo'yicha oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ta'limining (bakalavriat, mutaxassislik, magistratura va ordinatura) ta'lim dasturlari bo'yicha o'qish davri va O'zbekiston Respublikasining ta'lim va ilmiy tashkilotlarida tibbiy va farmatsevtika mutaxassisliklari, tayyorgarlik yo'nalishlari bo'yicha oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ta'limining (bakalavriat, magistratura va klinik ordinatura) ta'lim dasturlari bo'yicha o'qish davri tegishli mutaxassislik va tayyorgarlik yo'nalishlari bo'yicha o'qish davri sifatida tan olinadi.

Ularning egalariga Rossiya Federatsiyasida oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ta'limining (bakalavriat, mutaxassislik, magistratura va ordinatura) tegishli ta'lim dasturlari va O'zbekiston Respublikasida oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ta'limining (bakalavriat, magistratura va klinik ordinatura) tegishli ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishni davom ettirish huquqiga ega bo'ldi.

Bu imkoniyatlar tibbiyot va farmatsevtika sohasida talabalar mobilligi masalasini hal qiladi. O'zbekistonda ochilayotgan Rossiya Federatsiyasining tibbiyot yoki farmatsevtika yo'nalishidagi filiallarida talabalarining ma'lum muddat O'zbekistonda, qolgan paytda Rossiyada o'qishga imkon beradi.

Mazkur bitimga asosan ilmiy darajalarni tan olish borasida qanday yangiliklar kuzatiladi?

Bitimning 8-moddasi ilmiy darajalarni tan olishga bag'ishlangan. Rossiya Federatsiyasida olingan fan nomzodi ilmiy darajasi va O'zbekiston Respublikasida olingan tegishli fan tarmog'i bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasi mos ravishda tan olinadi va ularning egalariga Rossiya Federatsiyasi va O'zbekiston Respublikasida fan doktori ilmiy darajasini olish huquqini beradi.

Shuningdek, Rossiya Federatsiyasida olingan fan doktori ilmiy darajasi va O'zbekiston Respublikasida olingan tegishli fan tarmog'i bo'yicha fan doktori (Doctor of Science) ilmiy darajasi ham mos ravishda tan olinadi.

Ushbu ilmiy darajalar egalariga Rossiya va O'zbekistonning qonunchiligiga muvofiq mutaxassislik faoliyatini amalga oshirish huquqini beradi.

Ammo mazkur bitimda nazarda tutilgan ta'lim va malaka, ilmiy darajalarni tan olish jarayoni ularning egalarini ta'lim va ilmiy tashkilotlarga qabul qilish hamda mutaxassislik faoliyatini amalga oshirishda tomonlar qonunchiligini bilan tatbiq etiladigan talabarni bajarishi majburiyatidan ozod qilmasligi ham belgilangan.

Bitim ijrosini kim muvofiqqlashtiradi?

Mazkur bitimni amalga oshirish bilan bog'liq masalalarni hal etish bo'yicha Rossiya Federatsiyasi tomonidan Fan va ta'lim vazirligi, Bosh ekspertiza markazi, O'zbekiston tomonidan Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi shug'ullanadi. Qo'shimcha tavsiyalar ishlab chiqish talab qilinsa, tomonlar o'z ekspertlar qo'mitasini tuzadi.

Abdurahim NOSIROV,

Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi bosh boshqarmasi boshlig'i

Keling atalgan mahr rasmiylashtirilishi lozim

Mustaqilligimiz tufayli milliy an'analarimiz, urf-odatlarimiz tiklanib, to'ylar ixcham o'tishi, oilalarning mustahkamligi masalalari turli yig'inlarda, ommaviy axborot vositalarida bahs-munozaralarga sabab bo'lmoqda. Bir nechta ilmiy-ma'rifiy, tarbiyaviy kitoblari muallifi, taniqli olim Ahmadjon Bobomurod o'g'li bilan shu mavzuda suhbatlashdik.

— **Domla, sizga beradigan birinchi savolim urf-odatlarimiz, rasm-rusumlarimiz bilan bog'liq. Aytinch, bugun o'g'il uylantirmoqchi yoxud qiz uzatmoqchi bo'lgan oila, avvalo, nimalarga e'tibor berishi kerak?**

— Bismillohir rohmamir rohiym. Oloho taolo o'z hikmatiga binoan yer yuzida hayot go'zal shaklda davom etishi uchun odam bolalarining er-xotin bo'lib yashashlarini va shu yo'l bilan zurriyod qoldirib, avlodlarni davom ettirib, dunyoni obod etishlarini iroda qildi. Yoshlarni uylantirish arafasida ahamiyat beriladigan jihatlar shundan iboratki, yigit bilan qiz bir-birini bilishi, fikrlari, dunyoqarashlari o'zaro mos bo'lishi lozim. Sahobalardan Mug'ira ibn Shu'ba (r.a.) bir qizga uylanmoqchi bo'lib turganlarida Rasululloh (s.a.v.) undan: "Bu qizni ko'rganmisan?" deb so'rabdilar. U "Yo'q", degach, Payg'ambarimiz "Bor ko'rgan, toki o'rtalarida mehr va muhabbat paydo bo'lgay", degan ekanlar.

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

qilish kerak. Bo'lg'usi juftlik FHDYda rasman ro'yxatdan o'tgandan keyingina ularga nikoh o'qishga ruxsat etiladi. Nikohning masjidlarda o'qilishi esa uning o'ziga xos ibodat ekaniga ishoradir. Nikoh o'qilayotganda har ikki tarafdan guvohlar hozir bo'lishi lozim. Bizningcha, kelinga atalgan mahri ham oldindan rasmiylashtirib qo'yish maqsadga muvofiq. Bu har ikki tomon zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi va oilani mustahkamlashga xizmat qiladi.

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

— To'y qilish mustahab amallardandir, ya'ni qilsa yaxshi, qilmasa gunoh emas. To'yga asosan qarindosh, qo'ni-qo'shni va mahalla ahli taklif etiladi. Maqsad ularni mehmon qilish, xushnud etish va duolarini olishdir. Ammo hozirgi ayrim to'ylar o'ta dabdabali o'tmoqda. Odamlar to'yda kim necha kilogramm guruch damlagani-yu, qancha sarpo qilgani, mebellari va boshqa

Keyin oila buzilmasligi uchun qizning sog'lig'i, axloq-odobini surishtirish lozim. Yigit bilan qiz ko'rishib, ko'ngil qo'yishib, rozilik berganlaridan keyin to'yga harakat

— **Qudalar kelishib olgach, to'y o'tkazish masalasi ko'ndalang bo'ladi. To'y marosimlarimiz milliy an'analarihimizga mos, tartibli va risoladagidek o'tishi uchun qanday tadbirlar ko'rish kerak?**

Bizga xarita kerak!

O'quvchilik kezarim tarix o'qituvchimiz Saodat Doitova darslarni juda qiziqarli qilib o'tardi. Shu sababdanmi, bu fanga mehrim boshqacha bo'lgan. Ustozimiz har bir mavzuni o'tishda turli materiallar, tarixiy xaritalardan foydalanardi.

Mavzularni o'rganish jarayoniga shu qadar kirishib ketardimki, vaqt qanday o'tganini bilmay qoldim. Shu-shu, tarix faniga qiziqishim ortib boraverdi. Bu qiziqish va ishtiyoq meni Navoiy davlat pedagogika institutining tarix fakultetiga yetakladi. O'qishni tugatgach, Nurota tumanidagi 36-maktabga ishga qabul qilindim.

Maktabda ish boshlaganimda avvaliga hammasi yaxshi edi. O'quvchilarim ham o'zim kabi tarix faniga qiziqqanidan xursand bo'ldim. Qadimgi dunyo tarixidan eng yangi tarix davrigacha bo'lgan darslarni zo'r ishtiyoq bilan o'tdim. Mavzular murakkablashib borgani sari o'quvchilarga yanada tushunarli va osong'ay yetkazish uchun harakat qildim. Shu asnoda ustozim ko'p qo'llagan mavzulashirilgan xaritalar kerak bo'lishini tushundim. Bu bo'yicha maktab ma'muriyatiga murojaat qildim. Maktabda deyarli 30—40 yildan buyon yangi xarita olinmagan. Borlari ham juda eskirib, ishlatishga yaroqsiz holga kelgan. Shundan keyin o'zim mustaqil izlana boshladim. Kanselyariya mollari sotiladigan do'konlarning birortasida ham dunyo xaritasi yoki boshqa turdagi xaritalar sotilmas ekan. Oxiri nafaqaga chiqqan geografiya fani o'qituvchisidan izlagan xaritamni topdim. U ham juda eskirib ketgan edi. Har holda darslarimda asqotdi.

Aslida yangi xaritalar ham darsliklar bilan birga maktablarga yetkazilishi kerak. Ana shunda o'qituvchi noqulay vaziyatga tushmaydi. Ammo hozirgi kunda maktablarda qadimgi xaritalar ham topilmayapti. Bu borada boshqa o'qituvchilar qanday ish tutmoqda, hayronman.

Dars jarayonida xaritalardan foydalanmaslik o'quvchilarning tarix va geografiya fanlarini o'zlashtirishida qator muammolarni yuzaga keltiradi. Masalan, ko'p o'quvchilar davlatlarning qayerda joylashganini bilmaydi, ayrimlari Yevropa davlatlarini Osiyo davlatlaridan ajratolmaydi. Bu katta muammo. Agar tarix va geografiya fanlarida o'rganilayotgan davr xarita bilan o'tilsa, avvalo, o'quvchida xarita bilan ishlash ko'nikmasi shakllanadi. Bundan tashqari, davlatning paydo bo'lishi, o'rni, istilochilik yurishlari natijasida kengayishi yoki aksincha kichraytirishini o'rganadilar. Masalan, 6-sinf tarix darsligida "Buyuk ipak yo'li" mavzusibor. Ushbumavzuni o'tishda tarixiy xaritalardan foydalanib, Buyuk ipak yo'li o'tgan hududlarni davlatlar misolida ko'rsatib o'tsak, o'quvchilarda tarix va geografiya fanlarini o'zlashtirishda qiyinchilik bo'lmaydi.

San'at OBIDOV, Nurota tumanidagi 36-maktabning tarix fani o'qituvchisi

Befarq bo'lishga haqqimiz yo'q!

Ayrimlar "Kitob o'qish menga nima beradi?", "Hayot butunlay boshqacha-ku", deya juda jo'n, yuzaki fikr yuritadi. "Kitob o'qishni odam bog'cha yoki maktabda o'rgansa bo'ldi-da, deydi yana birovlar. Albatta, bog'cha, maktab va keyingi bosqichdagi ta'lim muassasalarida juda ko'p narsa o'rganiladi. Lekin ular bazaviy tayyorgarlik, bilim asoslariniqina beradi. Mustaqil kitob o'qishning o'rni esa hech narsa bosolmaydi.

Internet kun sayin o'z auditoriyasini kengaytirayotgan bir davrda yoshlarning yuksak saviyadagi badiiy, ilmiy-ommabop adabiyotlar o'miga turli ijtimoiy tarmoqlardagi o'ta mayda, hatto zararli matnlarni mutolaasiga vaqt ajratishini qanday baholash mumkin? Bular to'g'risida yuqori malakali ruhiyatshunoslar-u, faylasuflar, pedagoglar o'z fikrlarini bildirishlari kerak emasmi? Ularga e'tibor qarata tishga vaqt yetmayapti, deyishga haqqimiz yo'q. Axir, ularning bari bizning farzandlarimiz, kelajagimiz, shu el-yurtning ertangi suyanchi!

Rustam SARMANOV, Jarqo'rg'on tumanidagi 33-maktab o'qituvchisi

Beshikhchilar sulolasi

Prezidentimizning 2018-yil 1-noyabrda "Qo'qon shahrida Xalqaro hunarmandchilik festivalini o'tkazish to'g'risida"gi qaroriga asosan bu yil 10—15-sentabr kunlari Qo'qon shahrida Xalqaro hunarmandchilik festivali o'tkaziladi.

Nufuzli festivalning aynan Qo'qon shahrida o'tkazilishi bejiz emas. Bu shahar qadimdan o'zining hunarmandchilik mahsulotlari bilan mashhur. XVI—XIX asrlarda ushbu shaharda misgarlik, zargarlik, o'yimakorlik, qurolsozlik, sopol va ko'zagarlik, qog'ozgarlik, badiiy to'qimachilik, do'ppichilik, kashtachilik, ko'priksozlik, temirchilik kabi sohalar rivojlanib, hunarmandchilikka asoslangan bir qancha maktablar shakllangan.

Jumladan, beshikhchilik ham ajdodlarimizning ajoyib hunarlaridan biri hisoblanadi. Markaziy Osiyo xalqlari uni yuksak qadriyat sifatida e'tirof etadi. Beshikhning kelib chiqish tarixi haqidagi ilk ma'lumotlar XI asrga borib taqaladi. Mahmud Koshg'ariy o'zining "Devon-u lug'otit turk" asarida beshik haqida e'tiborga molik ma'lumotlarni bitgan. Beshikhning xosiyati ko'p bo'lib, Vatan tuyg'usi go'dak qalbga u orqali singib boradi. Qo'qonda beshikka ishlov berib, gul solish san'at darajasiga yetgani sir emas. Beshikchi ustalarning o'ziga xos uslublari bo'lib, har birining mahorati undagi noziklik, qulaylik va ranglar bilan ajralib turadi. Qo'qonda beshikhchilik san'ati bilan bir necha asrdan buyon shug'ullanib kelayotgan Isoqovlar sulolasini barcha yaxshi biladi va hurmat qiladi.

Otam butun umr beshikhchilik ortidan ro'zg'or tebratgan. Bobom ham bu hunarda tengsiz bo'lgani bois odamlar uni "beshikchi domla" deb atagan. Otamdin ushbu hunarni o'rgangan kunlarim haliyam yodimdami. Samarqand, Buxoro, Andijon, O'shda bo'lganman. U yerdagi beshikhchilar ishini ko'rganman, — deydi sulola vakili Adhamjon ota Isoqov. — Ayol kishining bemahalda bolasi bilan beshikni ko'tarishiga to'g'ri keladi. Shularni e'tiborga olib, Qo'qon beshiklari nisbatan ixcham va yengil qilib yasaladi. Beshikhchilik san'ati hunarmanddan katta mehnatni talab etadi. Hunarmand ustalar beshik yasashdan avval uning inson sog'lig'iga qay darajada foydali ekanini hisobga olib, zararsiz yog'ochlarni tanlashi lozim. Bunda asosan tut va tol daraxtlaridan foydalanish maslahat beriladi. Beshikni ba'zan archadan ham yasash mumkin. Biz beshikni yasashda ko'proq tol daraxtidan foydalanamiz. Chunki tol daraxti quriganidan so'ng yengil, hidsiz bo'lib, bola salomatligi uchun zararsiz. Qolaversa, tol daraxti yong'och, archaga nisbatan keng tarqalgan, xomashyodan taqchilik bo'lmaydi. Beshik yasash uchun dastlab yog'och tanlanadi va silliqlanadi, tayyorlangan yog'och oson bukilishi uchun issiq suvda ivitiladi. So'ng issiqxonada quritilib, lak bilan ishlov beriladi. Odatda beshikning uzunligi 1-1,5 metr, balandligi 50—60 sm bo'ladi. Shuningdek, beshik to'rttadan sakkizta ustbozi (pombozi) va takbozi (girdbozi) bilan o'raladi. Bola yotishi uchun takbozilar ustiga yupqa taxtachalar o'rnatiladi (unda tuvak uchun maxsus joy ajratiladi). Beshikning ikki tomonidagi ya-

rim doira shaklidagi yo'rg'a(oyoq)lariga uzunligi 1,2 m, eni 8—10 sm bo'lgan egmoch (qasqon) o'rnatiladi. Egmoqchga dasta birkiritiladi. Dastaning ikkala tomoniga qubbalar qo'ndiriladi. Bolaning bosh va oyoqlarini muhofaza qilish uchun egmochlarning ichiga boshlog'i va bag'alak cho'plar o'rnatiladi. Beshik naqshlar bilan bezatiladi yoki rang-barang bo'yoqlar bilan bo'yaladi. Bolani belash uchun ip yoki shoyi matodan tikilgan maxsus abzallar (govuz to'shakcha, taglik ko'rpa, yostiqchalar, qo'lbog'lar, govrapo'sh, choyshab) ishlatiladi. Beshikda yotganda bolaning tagi quruq, toza turadi. Beshikning bir maromda tebranishiga ona allasining hamohangligi bolaga yaxshi ta'sir etadi, uning tinch, osuda uxlashini, ruhan sog'lom, yaxshi rivojlanishini ta'minlaydi.

Ba'zida eski beshiklarni ham ta'mirlab taramiz. Bir necha yillar muqaddam Isfara guzari tomondan eski beshik ta'mirlashga olib kelingan edi. Bir ko'rishdayoq sezdim, bobom yasagan beshik — 120 yil bo'libdi. Buni bilib, o'rniga yangisini beray, desam, "Yo'q, bunda buvalarimiz yotgan, tabarruk", deb unashmadi.

Sulola vakillari chetdan shogird olmay, hunar sirilarini faqat farzandlariga o'rgatishadi. Beshikning boshqa jihozlari, xususan, yopqichlarni tayyorlash ham bu xonadonda ana tusini olgan.

— Oilaviy qadriyatga ko'ra, erkaklar beshik yasashga, biz ayollar uning yopqichlarini tikamiz, — deydi xonadon kelini Nodiraxon Isoqova. — Bolalarning badaniga qattiq botmasligi uchun yumshoq oq surp va anvoyi baxmallardan foydalanamiz. Beshikning yopqichi ikki qavatli bo'lib, baxmal yopqich odatda qishda ishlatiladi. Ustkisi o'g'il bolalar uchun havorang, qizlarga esa pushtirang matodan tikiladi. Oq rangli yopqichlar o'g'il bolalarga ham, qizlarga ham ishlatilavadi. Biz xaridorga beshikni tayyor holda — ko'rpachalarigacha tikib, qovuzigacha solib beramiz.

Oila vakili Avaxxon Isoqov yosh bo'lishiga qarasmaidan beshikhchilik sir-asrorlarini puxta egallab, oilaviy an'anani davom ettirib kelmoqda.

Hunarmandchilik festivali shahrimizda o'tkazilishini eshitib, xursand bo'ldik. Festivalda o'z mahsulotlarimiz bilan qatnashamiz. Bunga hozirdanoq tayyorgarlikni boshlab yuborganmiz. Nasib etsa, festivalda boshqa viloyatlardan kelgan beshikchi ustalarning ishlari bilan ham tanishib, tajriba almashamiz, — deydi u.

O'tgan yillar davomida beshik yasash usullari ham zamonga moslashib bordi. Beshikka ishlov berish texnikasi o'zgaradi. Shunday bo'lishiga qarasmaidan hali-hamon beshikhchilikda asosiy ishlar qo'l mehnati yordamida amalga oshiriladi.

Ravshanjon ABDULLAYEV, Bag'dod tumanidagi 8-maktab o'qituvchisi

2018-2019-o'quv yili yakuni bo'yicha ta'lim muassasalari kutubxona jamg'armasi hisobidan chiqarilishi lozim bo'lgan darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar ro'yxati

(Davomi. Boshi o'tgan sonda.)

U/r	T/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
225	8	Odobnoma	1	qirg'iz	O.Hasanboyeva va b.	2018	110
226	9	Texnologiya	1	qirg'iz	I.Mannopova va b.	2018	133,5
227	10	Ingliz tili "Kids' English-1"	1	qirg'iz	M.Irisqulov va b.	2018	296,5
228	11	Nemis tili "Deutsch mit spaß-1"	1	qirg'iz	M.Dadaxodjayeva va b.	2018	296,5
229	12	Fransuz tili "Hironelle"	1	qirg'iz	S.Rahmonov va b.	2018	296,5
3-sinf darslik to'plamlari							
230	1	Ona tili	3	qirg'iz	S.Risbayev va b.	2016	206
231	2	O'qish kitobi	3	qirg'iz	A.Zulpixarova	2016	305
232	3	Matematika	3	qirg'iz	S.Burhonov va b.	2016	285
233	4	Tabiatshunoslik	3	qirg'iz	A.Bahromov va b.	2016	181
234	5	Tasviriy san'at	3	qirg'iz	M.Isakova va b.	2016	206
235	6	Musiq	3	qirg'iz	H.Nurmatov va b.	2016	157
236	7	Odobnoma	3	qirg'iz	M.Xoliqova va b.	2016	140
237	8	Texnologiya	3	qirg'iz	X.Sanaqulov va b.	2016	104
238	9	O'zbek tili	3	qirg'iz	A.Rafiyev va b.	2016	277
239	10	Русский язык	3	qirg'iz	N.Sergeyeva	2016	206
7-sinf chet tili darsliklari							
240	1	Ingliz tili	7	qirg'iz	L.Soy va b.	2013	220
241	2	Nemis tili	7	qirg'iz	N.Suxanova va b.	2013	226
242	3	Fransuz tili	7	qirg'iz	V.Buxin va b.	2013	342
8-sinf darslik to'plamlari							
243	1	Ona tili	8	qirg'iz	B.Umiraliyev	2014	157
244	2	Adabiyot	8	qirg'iz	M.Parpiyev va b.	2014	500
245	3	Algebra	8	qirg'iz	Sh.Alimov va b.	2014	298
246	4	Geometriya	8	qirg'iz	A.Rahimqoriyev va b.	2014	252
247	5	Kimyo	8	qirg'iz	I.Asqarov va b.	2014	293
248	6	Geografiya	8	qirg'iz	P.Musayev va b.	2014	226
249	7	Fizika	8	qirg'iz	P.Habibullayev va b.	2014	250
250	8	Odam va uning salomatligi	8	qirg'iz	B.Aminov va b.	2014	193
251	9	O'zbekiston tarixi	8	qirg'iz	Q.Usmonov va b.	2014	93
252	10	Jahon tarixi	8	qirg'iz	U.Jo'rayev va b.	2014	194
253	11	O'zbekiston davlati va huquqi asoslari	8	qirg'iz	O.Karimova va b.	2014	269
254	12	Iqtisodiy bilim asoslari	8	qirg'iz	E.Sariqov va b.	2014	219
255	13	Chizmachilik	8	qirg'iz	I.Rahmonov	2014	156
256	14	Русский язык	8	qirg'iz	M.Rojnova va b.	2014	193
257	15	O'zbek tili	8	qirg'iz	X.Muhidinova va b.	2014	158
9-sinf darslik to'plamlari							
258	1	Ona tili	9	qirg'iz	B.Umiraliyev va b.	2014	185
259	2	Adabiyot	9	qirg'iz	M.Parpiyev va b.	2014	510
260	3	Algebra	9	qirg'iz	Sh.Alimov va b.	2014	317
261	4	Geometriya	9	qirg'iz	E.Sariqov va b.	2014	220
262	5	Kimyo	9	qirg'iz	I.Asqarov va b.	2014	283
263	6	Geografiya (Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi)	9	qirg'iz	A.Qayumov va b.	2014	304
264	7	Fizika	9	qirg'iz	P.Habibullayev va b.	2014	249
265	8	Biologiya. Sitologiya va genetika asoslari	9	qirg'iz	A.Zikiryayev va b.	2014	216
266	9	O'zbekiston tarixi	9	qirg'iz	S.Tillaboyev va b.	2014	223
267	10	Jahon tarixi	9	qirg'iz	M.Lafasov va b.	2014	191
268	11	Konstitutsiyaviy huquq asoslari	9	qirg'iz	G.Tansiqboyeva va b.	2014	274
269	12	Iqtisodiy bilim asoslari	9	qirg'iz	E.Sariqov va b.	2014	224
270	13	Chizmachilik	9	qirg'iz	I.Rahmonov	2014	169
271	14	Русский язык	9	qirg'iz	R.Usmonova va b.	2014	190
272	15	O'zbek tili	9	qirg'iz	A.Rafiyev	2014	158
1-sinf darslik to'plamlari							
273	1	Alifbe	1	turkman	Q.Abdullayeva va b.	2018	240
274	2	Ona tili	1	turkman	G.Abdullayeva va b.	2018	175
275	3	O'qish kitobi	1	turkman	G.Velbegov va b.	2018	205
276	4	Matematika	1	turkman	M.Ahmedov va b.	2018	280
277	5	Atrofimizdagi olam	1	turkman	N.Mamadina va b.	2018	115
278	6	Tasviriy san'at	1	turkman	R.Hasanov	2018	110
279	7	Musiq	1	turkman	H.Nurmatov va b.	2018	120

U/r	T/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
280	8	Odobnoma	1	turkman	O.Hasanboyev va b.	2018	110
281	9	Texnologiya	1	turkman	I.Mannopova va b.	2018	135
282	10	Ingliz tili "Kids' English-1"	1	turkman	M.Irisqulov va b.	2018	295
3-sinf darslik to'plamlari							
283	1	Ona tili	3	turkman	G.Abdullayeva va b.	2016	200
284	2	O'qish kitobi	3	turkman	Sh.Abdullayeva va b.	2016	300
285	3	Matematika	3	turkman	S.Burhonov va b.	2016	285
286	4	Tabiatshunoslik	3	turkman	A.Bahromov va b.	2016	180
287	5	Tasviriy san'at	3	turkman	M.Isakova va b.	2016	205
288	6	Musiq	3	turkman	H.Nurmatov va b.	2016	170
289	7	Odobnoma	3	turkman	M.Xoliqova va b.	2016	140
290	8	Texnologiya	3	turkman	X.Sanaqulov va b.	2016	105
291	9	O'zbek tili	3	turkman	A.Rafiyev va b.	2016	180
292	10	Русский язык	3	turkman	N.Sergeyeva	2016	205
7-sinf chet tili darsliklari							
293	1	Ingliz tili	7	turkman	L.Soy va b.	2013	220
294	2	Nemis tili	7	turkman	N.Suxanova va b.	2013	180
8-sinf darslik to'plamlari							
295	1	Ona tili	8	turkman	X.Arazklicheva	2014	160
296	2	Adabiyot	8	turkman	N.Gurbanberdiyev va b.	2014	490
297	3	Algebra	8	turkman	Sh.Alimov va b.	2014	300
298	4	Geometriya	8	turkman	A.Rahimqoriyev va b.	2014	250
299	5	Kimyo	8	turkman	I.Asqarov va b.	2014	280
300	6	Geografiya	8	turkman	P.Musayev va b.	2014	225
301	7	Fizika	8	turkman	P.Habibullayev va b.	2014	255
302	8	Odam va uning salomatligi	8	turkman	B.Aminov va b.	2014	190
303	9	O'zbekiston tarixi	8	turkman	Q.Usmonov va b.	2014	190
304	10	Jahon tarixi	8	turkman	U.Jo'rayev va b.	2014	195
305	11	O'zbekiston davlati va huquqi asoslari	8	turkman	O.Karimova va b.	2014	265
306	12	Iqtisodiy bilim asoslari	8	turkman	E.Sariqov va b.	2014	225
307	13	Chizmachilik	8	turkman	I.Rahmonov	2014	155
308	14	Русский язык	8	turkman	M.Rojnova va b.	2014	190
309	15	O'zbek tili	8	turkman	X.Muhidinova va b.	2014	160
9-sinf darslik to'plamlari							
310	1	Ona tili	9	turkman	I.Arazova va b.	2014	180
311	2	Adabiyot	9	turkman	G.Velbegov va b.	2014	510
312	3	Algebra	9	turkman	Sh.Alimov va b.	2014	315
313	4	Geometriya	9	turkman	E.Sariqov va b.	2014	225
314	5	Kimyo	9	turkman	I.Asqarov va b.	2014	280
315	6	Geografiya (Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi)	9	turkman	A.Qayumov va b.	2014	300
316	7	Fizika	9	turkman	P.Habibullayev va b.	2014	250
317	8	Biologiya. Sitologiya va genetika asoslari	9	turkman	A.Zikiryayev va b.	2014	110
318	9	O'zbekiston tarixi	9	turkman	S.Tillaboyev va b.	2014	210
319	10	Jahon tarixi	9	turkman	M.Lafasov va b.	2014	190
320	11	Konstitutsiyaviy huquq asoslari	9	turkman	G.Tansiqboyeva va b.	2014	165
321	12	Iqtisodiy bilim asoslari	9	turkman	E.Sariqov va b.	2014	220
322	13	Chizmachilik	9	turkman	I.Rahmonov	2014	170
323	14	Русский язык	9	turkman	R.Usmonova va b.	2014	190
324	15	O'zbek tili	9	turkman	A.Rafiyev	2014	155
1-sinf darslik to'plamlari							
325	1	Alifbe	1	tojik	S.Xo'jaqulov va b.	2018	234,5
326	2	Ona tili	1	tojik	T.Choriyev	2018	181,5
327	3	O'qish kitobi	1	tojik	Z.Fayzulloyeva va b.	2018	202,5
328	4	Matematika	1	tojik	M.Ahmedov va b.	2018	279,5
329	5	Atrofimizdagi olam	1	tojik	N.Mamadina va b.	2018	110,5
330	6	Tasviriy san'at	1	tojik	R.Hasanov	2018	109
331	7	Musiq	1	tojik	H.Nurmatov va b.	2018	124,5
332	8	Odobnoma	1	tojik	O.Hasanboyeva va b.	2018	110
333	9	Texnologiya	1	tojik	I.Mannopova va b.	2018	133,5
334	10	Ingliz tili "Kids' English-1"	1	tojik	M.Irisqulov va b.	2018	296,5
335	11	Nemis tili "Deutsch mit spaß-1"	1	tojik	M.Dadaxodjayeva va b.	2018	296,5
336	12	Fransuz tili "Hironelle"	1	tojik	S.Rahmonov va b.	2018	296,5
3-sinf darslik to'plamlari							
337	1	Ona tili	3	tojik	T.Choriyev	2016	206
338	2	O'qish kitobi	3	tojik	Y.Azimov	2016	300
339	3	Matematika	3	tojik	S.Burhonov va b.	2016	285
340	4	Tabiatshunoslik	3	tojik	A.Bahromov va b.	2016	181
341	5	Tasviriy san'at	3	tojik	M.Isakova va b.	2016	206
342	6	Musiq	3	tojik	H.Nurmatov va b.	2016	157
343	7	Odobnoma	3	tojik	M.Xoliqova va b.	2016	140
344	8	Texnologiya	3	tojik	X.Sanaqulov va b.	2016	104

(Davomi 11-betda.)

2018-2019-o'quv yili yakuni bo'yicha ta'lim muassasalari kutubxona jamg'armasi hisobidan chiqarilishi lozim bo'lgan darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar ro'yxati

(Davomi. Boshi 10-betda.)

t/r	t/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
345	9	O'zbek tili		tojik	A.Rafiyev va b.	2016	277
346	10	Русский язык	3	tojik	N.Sergeyeva	2016	206
7-sinf chet tili darsliklari							
347	1	Ingliz tili	7	tojik	L.Soy va b.	2013	220
348	2	Nemis tili	7	tojik	N.Suxanova va b.	2013	226
349	3	Fransuz tili	7	tojik	V.Buxin va b.	2013	342
8-sinf darslik to'plamlari							
350	1	Ona tili	8	tojik	T.Choriyev va b.	2014	157
351	2	Adabiyot	8	tojik	A.Qamarzoda va b.	2014	500
352	3	Algebra	8	tojik	Sh.Alimov va b.	2014	298
353	4	Geometriya	8	tojik	A.Rahimqoriyev va b.	2014	252
354	5	Kimyo	8	tojik	I.Asqarov va b.	2014	293
355	6	Geografiya	8	tojik	P.Musayev va b.	2014	226
356	7	Fizika	8	tojik	P.Habibullayev va b.	2014	250
357	8	Odam va uning salomatligi	8	tojik	B.Aminov va b.	2014	193
358	9	O'zbekiston tarixi	8	tojik	Q.Usmonov va b.	2014	93
359	10	Jahon tarixi	8	tojik	U.Jo'rayev va b.	2014	194
360	11	O'zbekiston davlati va huquqi asoslari	8	tojik	O.Karimova va b.	2014	269
361	12	Iqtisodiy bilim asoslari	8	tojik	E.Sariqov va b.	2014	219
362	13	Chizmachilik	8	tojik	I.Rahmonov	2014	156
363	14	Русский язык	8	tojik	M.Rojnova va b.	2014	193
364	15	O'zbek tili	8	tojik	X.Muhidinova va b.	2014	158
9-sinf darslik to'plamlari							
365	1	Ona tili	9	tojik	M.Kabirov va b.	2014	182
366	2	Adabiyot	9	tojik	J.Hamrayev va b.	2014	510
367	3	Algebra	9	tojik	Sh.Alimov va b.	2014	317
368	4	Geometriya	9	tojik	E.Sarikov va b.	2014	220
369	5	Kimyo	9	tojik	I.Asqarov va b.	2014	283
370	6	Geografiya (Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi)	9	tojik	A.Qayumov va b.	2014	304
371	7	Fizika	9	tojik	P.Habibullayev va b.	2014	249
372	8	Biologiya, Sitologiya va genetika asoslari	9	tojik	A.Zikiriyaev va b.	2014	216
373	9	O'zbekiston tarixi	9	tojik	S.Tillaboyev va b.	2014	223
374	10	Jahon tarixi	9	tojik	M.Lafasov va b.	2014	191
375	11	Konstitutsiyaviy huquq asoslari	9	tojik	G.Tansiqboeva va b.	2014	274
376	12	Iqtisodiy bilim asoslari	9	tojik	E.Sariqov va b.	2014	224
377	13	Chizmachilik	9	tojik	I.Rahmonov	2014	169
378	14	Русский язык	9	tojik	R.Usmonova va b.	2014	190
379	15	O'zbek tili	9	tojik	A.Rafiyev	2014	158
Ta'lim o'zbek tilida olib boriladigan yordamchi (aqli zaif bolalar) maktab va maktab-internatlar							
1-sinf							
380	1					2014	295
381	2	Alifbe	1	o'zbek	M.Qahramonova	2017	295
382	3					2018	295
383	4					2012	205
384	5					2014	205
385	6	Nutq o'stirish	1	o'zbek	S.Saidazizova	2016	195
386	7					2017	215
387	8					2018	215
388	9					2016	180
389	10	Matematika	1	o'zbek	M.Toirova va b.	2017	180
390	11					2018	180
391	12					2014	285
392	13	Mehnat ta'limi (qo'l mehnati)	1	o'zbek	G.Drazdova va b.	2016	185
393	14					2017	185
394	15					2018	185
395	16	Musiqa	1	o'zbek	D.A.Karimova	2014	120
396	17	Tasviriy san'at	1	o'zbek	X.Egamov	2014	120
2-sinf							
397	1	Русский язык	2	o'zbek	R.Shohmudova va b.	2015	175

t/r	t/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
398	2					2012	180
399	3	Ona tili	2	o'zbek	R.Shohmudova va b.	2016	180
400	4					2012	160
401	5	O'qish kitobi	2	o'zbek	Q.Abdullayeva va b.	2016	160
402	6	Nutq o'stirish	2	o'zbek	Sh.Xidoyatova va b.	2015	195
403	7	Matematika	2	o'zbek	M.Toirova va b.	2016	200
404	8	Mehnat ta'limi (qo'l mehnati)	2	o'zbek	G.Drazdova va b.	2014	205
405	9					2016	200
3-sinf							
406	1	Русский язык	3	o'zbek	R.Shohmudova	2016	185
407	2	Ona tili	3	o'zbek	V.Rahmonova	2015	170
408	3	O'qish kitobi	3	o'zbek	F.Muzaffarova va b.	2015	205
409	4	Nutq o'stirish	3	o'zbek	S.Saidazizova va b.	2016	205
410	5	Matematika	3	o'zbek	M.Toirova va b.	2015	180
411	6	Mehnat ta'limi (qo'l mehnati)	3	o'zbek	G.Drazdova va b.	2015	240
4-sinf							
412	1	Русский язык	4	o'zbek	R.Shohmudova va b.	2016	185
413	2					2013	140
414	3	Ona tili	4	o'zbek	V.Rahmonova va b.	2016	140
415	4					2013	210
416	5	O'qish kitobi	4	o'zbek	M.Xo'jayeva	2016	210
417	6					2013	225
418	7	Nutq o'stirish	4	o'zbek	Sh.Karimova	2015	230
419	8					2013	320
420	9	Matematika	4	o'zbek	A.Axatov va b.	2016	285
421	10	Mehnat ta'limi (qo'l mehnati)	4	o'zbek	M.Xamidova va b.	2015	245
5-sinf							
422	1	Русский язык	5	o'zbek	R.Shohmudova va b.	2015	180
423	2	Ona tili	5	o'zbek	V.Rahmonova va b.	2013	145
424	3					2013	205
425	4	O'qish kitobi	5	o'zbek	M.Rasulova va b.	2016	205
426	5	Matematika	5	o'zbek	A.Axatov va b.	2015	245
427	6	Mehnat ta'limi (duradgorlik)	5	o'zbek	A.Azimov	2015	145
6-sinf							
428	1	Mehnat ta'limi (duradgorlik)	6	o'zbek	A.Azimov	2015	170
8-sinf							
429	1	O'zbekiston tarixi	8	o'zbek	V.Kostetskiiy va b.	2011	170
9-sinf							
430	1	Русский язык	9	o'zbek	R.Shohmudova va b.	2016	180
431	2	Iqtisodiy bilim asoslari	9	o'zbek	E.Sariqov va b.	2009	120
432	3	Davlat va huquq asoslari	9	o'zbek	N.Ismatova va b.	2010	185

Ta'lim rus tilida olib boriladigan yordamchi (aqli zaif bolalar) maktab va maktab-internatlar							
1-sinf							
433	1					2016	275
434	2	Букаръ	1	рус	Э.Зокирова и др.	2017	275
435	3					2018	275
436	4					2014	225
437	5					2016	230
438	6	Matematika	1	рус	M.Toirova va dr.	2017	230
439	7					2018	230
440	8					2014	230
441	9					2016	230
442	10	Труд (ручной труд)	1	рус	M.Xamidova и др.	2017	230
443	11					2018	230
444	12					2016	195
445	13	Развитие речи	1	рус	M.Kaxramonova	2017	200
446	14					2018	200
447	15	Музыка	1	рус	Д.Каримова и др.	2014	120
448	16	Изобразительное искусство	1	рус	X.Egamov	2014	120

(Davomi 12-betda.)

2018-2019-o'quv yili yakuni bo'yicha ta'lim muassasalari kutubxona jamg'armasi hisobidan chiqarilishi lozim bo'lgan darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar ro'yxati

(Oxiri. Boshi 10-, 11-betlarda.)

t/r	t/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
2-sinf							
449	1	Ўзбек тили	2	рус	Ш.Каримова	2016	185
450	2	Русский язык	2	рус	Н.Чаплигина	2016	200
451	3	Книга для чтения	2	рус	И.Агофонова	2016	205
452	4	Развитие речи	2	рус	Э.Зокирова и др.	2016	140
453	5	Математика	2	рус	М.Тоирова и др.	2016	185
454	6	Труд (ручной труд)	2	рус	Г.Драздова и др.	2014	230
455	7					2016	220
3-sinf							
456	1	Ўзбек тили	3	рус	О.Эргашева	2016	185
457	2	Русский язык	3	рус	И.Зотова	2016	180
458	3	Книга для чтения	3	рус	А.Широгенкова	2016	200
459	4	Развитие речи	3	рус	Л.Муминова	2016	185
460	5	Математика	3	рус	М.Тоирова и др.	2016	185
461	6	Ручной труд (3-4 класс)	3	рус	Г.Драздова и др.	2016	175
4-sinf							
462	1	Ўзбек тили	4	рус	О.Эргашева	2016	180
463	2	Русский язык	4	рус	Н.Миросупова	2016	180
464	3	Книга для чтения	4	рус	Ф.Ибрагимова	2016	200
465	4	Развитие речи	4	рус	Д.Тўлаганова	2016	180
466	5	Математика	4	рус	А.Ахатов и др.	2016	285
467	6	Ручной труд (3-4 класс)	4	рус	М.Хамидова и др.	2016	175
6-sinf							
468	1	Труд (швейное дело)	6	рус	О.Бокиева	2014	185
7-sinf							
469	1	Природоведение	7	рус	Ф.Назарова и др.	2012	140
470	2	География	7	рус	Н.Вахобов и др.	2012	225
8-sinf							
471	1	География	8	рус	Н.Вахобов и др.	2012	180
Kar va zaif eshituvchi bolalar maktab-internatlari							
1-sinf							
472	1	Alifbe	1	o'zbek	U.Fayziyeva	2013	280
473	2					2014	300
474	3					2016	300
475	4					2017	290
476	5					2018	300
477	6					2016	240
478	7	Ona tili	1	o'zbek	R.Rustamova	2017	250
479	8					2018	250
480	9					2011	350
481	10	O'qish kitobi	1	o'zbek	M.Shomuratova	2014	350
482	11					2016	250
483	12					2017	260
484	13	Nutq o'stirish	1	o'zbek	U.Fayziyeva	2018	260
485	14					2014	290
486	15					2016	350
487	16					2017	300
488	17	Talaffuz	1	o'zbek	V.Qayumova va b.	2018	250
489	18					2014	290
490	19					2017	310
491	20	Matematika	1	o'zbek	U.Fayziyeva	2018	300
492	21					2012	210
493	22					2014	250
494	23					2016	260
495	24					2017	250
496	25					2018	250
497	26	Atrofimizdagi olam	1	o'zbek	F.Qodirova	2013	250
498	27					2014	250
499	28					2016	260
500	29					2017	260
501	30	Mehnat ta'limi (PAT)	1	o'zbek	G.Drozдова va b.	2018	300
502	31					2014	250
503	32					2016	200
504	33					2017	220
505	34					2018	220

t/r	t/r	Darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar nomi	Sinfi	Ta'lim tili	Muallifi	Nashr etilgan yili	Og'irligi (gr.)
2-sinf							
506	1	Ona tili	2	o'zbek	R.Rustamova	2016	150
507	2	O'qish kitobi	2	o'zbek	M.Shomurotova	2014	170
508	3					2016	170
509	4	Nutq o'stirish	2	o'zbek	U.Fayziyeva	2013	350
510	5					2016	310
511	6	Talaffuz	2	o'zbek	X. Roziqov	2014	300
512	7	Matematika	2	o'zbek	N.Daxodjayeva va b.	2012	360
513	8					2016	350
514	9	Tevarak-atrof bilan tanishtirish	2	o'zbek	F.Qodirova	2016	260
515	10	Mehnat ta'limi (PAT)	2	o'zbek	G.Drozдова va b.	2014	210
516	11					2016	200
3-sinf							
517	1	O'qish kitobi	3	o'zbek	M.Shomurotova	2016	210
518	2	Nutq o'stirish	3	o'zbek	V.Qayumova	2015	320
519	3	Matematika	3	o'zbek	X.Kalbayeva	2015	270
520	4	Tabiatshunoslik	3	o'zbek	D.Sultonova	2015	110
521	5	Mehnat ta'limi (PAT)	3	o'zbek	F.Qodirova	2015	310
4-sinf							
522	1	Ona tili	4	o'zbek	U.Fayziyeva va b.	2016	160
523	2	O'qish kitobi	4	o'zbek	X.Camadova	2016	250
524	3	Nutq o'stirish	4	o'zbek	X.Kalbayeva	2016	230
525	4	Matematika	4	o'zbek	X.Kalbayeva va b.	2016	280
526	5	Tabiatshunoslik	4	o'zbek	D.Sultonova va b.	2016	160
527	6	Mehnat ta'limi (PAT)	4	o'zbek	F.Qodirova	2015	260
Ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi bolalar maktab va maktab-internatlari							
1-sinf							
528	1	Alifbe (3-qism)	1	o'zbek	R.Safarova va b.	2014	3164
529	2	Ona tili (2-qism)	1	o'zbek	T.G'affarova va b.	2014	2317
530	3	O'qish kitobi (2-qism)	1	o'zbek	T.G'affarova va b.	2014	2317
531	4	Atrofimizdagi olam (2-qism)	1	o'zbek	M.Ahmedova va b.	2013	1610
532	5	Odobnoma (2-qism)	1	o'zbek	O.Hasanboyeva	2014	1323
2-sinf							
533	1	Ona tili (2-qism)	2	o'zbek	K.Qosimova va b.	2012	2180
534	2	O'qish kitobi (3-qism)	2	o'zbek	T.G'affarova	2012	2810
535	3	Русский язык (2-qism)	2	o'zbek	Z.Abduraimova	2013	1736
536	4	Atrofimizdagi olam (2-qism)	2	o'zbek	P.G'ulomov va b.	2013	2023
3-sinf							
537	1	Ona tili (3-qism)	3	o'zbek	S.Fuzailov va b.	2012	3236
538	2	O'qish kitobi (4-qism)	3	o'zbek	M.Umarova va b.	2012	3973
539	3	Tabiatshunoslik (2-qism)	3	o'zbek	A.Bahromov va b.	2013	2197
4-sinf							
540	1	Ona tili (4-qism)	4	o'zbek	R.Ikromova va b.	2012	4340
541	2	O'qish kitobi (5-qism)	4	o'zbek	S.Matchonov va b.	2012	4710
542	3	Tabiatshunoslik (2-qism)	4	o'zbek	A.Bahromov va b.	2013	1851
5-sinf							
543	1	Русский язык (5-qism)	5	o'zbek	Y.Musurmonova.	2014	5608
544	2	Vatan tuyg'usi (2-qism)	5	o'zbek	H.Sultonov va b.	2012	2190
6-sinf							
545	1	Русский язык (4-qism)	6	o'zbek	G.Gasilova va b.	2012	4560
546	2	Vatan tuyg'usi (2-qism)	6	o'zbek	X.Sultonov va b.	2012	2200
7-sinf							
547	1	Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari (2-qism)	7	o'zbek	M.Qarshiboyev va b.	2012	2300
8-sinf							
548	1	Davlat va huquq asoslari (5-qism)	8	o'zbek	O.Karimova va b.	2014	5465
549	2	Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari (3-qism)	8	o'zbek	R.Qo'chqorov va b.	2012	2941
550	3	Algebra (7-qism)	8	o'zbek	Sh.Alimov va b.	2014	5610
9-sinf							
551	1	Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari (3-qism)	9	o'zbek	O.Musurmonova va b.	2012	2772

ROSSIYADA HIND SIVILIZATSIIYASI

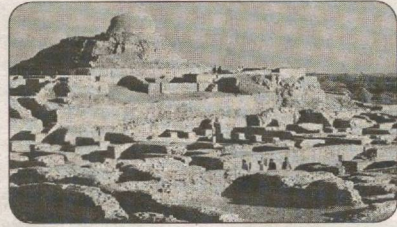
Bir guruh genetiklar Rossiya hududidan Hind sivilizatsiyasi ildizlarini topdi. Ushbu sivilizatsiyaning kelib chiqish sirlarini o'rgangan mutaxassislar o'z xulosalarini "biorXiv.org" elektron kutubxonasi e'lon qildi, deb yozdi "RIA Novosti".

Hind yoki Xarapp sivilizatsiyasi qadimgi Misr va Shumer sivilizatsiyalaridan ham qadimiy hisoblanadi. U taxminan besh ming yil muqaddam zamonaviy Hindiston va Pokiston o'rtasidagi chegarada joylashgan Hind daryosi atroflarida paydo bo'lgan hamda eramizgacha bo'lgan 2200—1900-yillarda taraqqiy etgan. Biroq shu yillardan keyin u birdan inqirozga yuz tutib, aholisi Himolay etaklaridagi kichik qishloqlarga ko'chib keta boshlagan.

Xarapp sivilizatsiyasi haqida gap borganda, uning qadimgi Hindistonning rivojlanishida qanday o'rin tutgani doim tarixchi, arxeolog va tilshunolar orasida bahs-munozaralarga sabab bo'ladi. Masalan, tarixchi va mutaxassislar ushbu sivilizatsiya va dravid tillarining tarqalishi o'rtasidagi bog'liqlikni hanuzgacha tushunolmaydi.

Tadqiqot guruhi mavjud savollarga javob olish maqsadida Ural, Turkmaniston, O'zbekiston, Tojikiston va Shimoliy Pokistonning qadimgi aholisiga tegishli to'rt yuzga yaqin genni o'rganib, ularning DNKlarini Xarapp sivilizatsiyasi kishilariniki bilan solishtirdi.

Jarayonda olimlar bir qancha kutilmagan ma'lumotlarni olishga erishdi. Xususan,

ular Hind-Yevropa aholisi taxminan to'rt ming yil oldin Hind vodiysiga kelgan birinchi migrantlarning avlodlari ekanini aniqladi. Aynan ular qadimgi va zamonaviy hind millati bilan bir qatorda Xarapp sivilizatsiyasining shakllanishida muhim rol o'ynagan.

ARILAR HAM FIKRLAYDIMI?

Tabiatshunolar arilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatiga egaligi va bundan o'ziga yegulik izlaganda foydalanishini ma'lum qildi. Olimlarning bu boradagi kuzatuvlari natijalari "Biology Letters" jurnalida chop etildi.

Arilarga avvallari hech narsani tushunmaydigan jonzoatlar sifatida qaralgan. Biroq so'nggi yillarda olimlar ushbu hashoratlarning aqliy qobiliyatiga ishora qiluvchi belgilarni aniqladi. Xususan, amerikalik bir guruh tadqiqotchilar oxirgi o'n yillikda arilarning eslab qolish va chehralarni tanish xususiyatiga guvoh bo'ldi.

Tadqiqot uchun arilarning "Polistes dominula" va "Polistes metricus" turlari tanlab olindi. Jarayonda ari uyalarining o'tish yo'lagiga "xavfli" va "xavfsiz" holatni anglatuvchi ranglar qo'yildi. Birozdan so'ng ranglar o'rni almashtirildi. Bunda olimlar arilarning ushbu sirlari mantiqni qay darajada anglay olishini sinovdan o'tkazdi.

— Arilarning ushbu mantiqiylikka bo'syunishiga ishonmagan edim, ammo men yangilishibman. Ular "hiyla"mizni olti urinshdayoq tushundi va ranglarning qay biri xavfli yoki xavfsiz yo'lak ekanini bilib oldi, — dedi amerikalik olim Tibbets.

Iroda TOSHMATOVA tayyorladi.

Fazliddinov Behzod Qurvonboyevichning 10.00.02 — O'zbek adabiyoti ixtisosligi bo'yicha "XX asr o'zbek falsafiy-intellektual she'riyati (G'afur G'ulom, Asqad Muxtor va Rauf Parfi ijodi misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017. Fil.46.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 19-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: Toshkent shahri, Shahrisabz torko'chasi, 5-uy.
Tel.: (71) 233-36-50; e-mail: uztafi@akademy.uz

Shamsutdinova Elvira Faridovnaning 14.00.01 — Akusherlik va ginekologiya ixtisosligi bo'yicha «O'smir qizlarda surunkali estrogen yetishmovchiligi holatlarini gormonal davolashning klinik-biokimyoviy jihatlarini» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent pediatriya tibbiyot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Tib.29.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 21-iyun kuni soat 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Yunusobod tumani, Bog'ishamol ko'chasi, 223-uy.
Tel/faks: (71) 262-33-14; e-mail: tashpmi@gmail.com

Nasimova Nigina Rustamovnaning 14.00.01 — Akusherlik va ginekologiya ixtisosligi bo'yicha «Qin devorining noto'liq tushishi bo'lgan ayollarda jarrohlik kontratsepsiya usullarini takomillashtirish» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent pediatriya tibbiyot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Tib.29.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 21-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Yunusobod tumani, Bog'ishamol ko'chasi, 223-uy.
Tel/faks: (71) 262-33-14; e-mail: tashpmi@gmail.com

Eschanova Nargiza Ro'zumbayevnaning 09.00.04 — Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo'yicha «Globallashtirish sharoitida milliy ma'naviyatga tahdidlar va ularni bartaraf etish omillari» mavzusidagi (falsafa fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.F.01.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 22-iyun kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 4-uy.
O'zMUning Ijtimoiy fanlar fakulteti, 511-xona.
Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: rector@nuu.uz

Atakulova Nargiza Alijanovnaning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha «Ta'lim jarayonida o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish» mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Namangan davlat universiteti huzuridagi falsafa doktori ilmiy darajasini beruvchi Ph.D.28.09.2018.Ped.76.02 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 22-iyun kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.
Tel/faks: (69) 227-01-44; e-mail: info@namdu.uz

Inaqov Qudratjon Qodirjonovichning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi ixtisosligi bo'yicha «Hamkorlik pedagogikasi asosida ta'lim-tarbiya sifatini takomillashtirish» mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Namangan davlat universiteti huzuridagi falsafa doktori ilmiy darajasini beruvchi Ph.D.28.09.2018.Ped.76.02 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 22-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.
Tel/faks: (69) 227-01-44; e-mail: info@namdu.uz

Reklama va e'lonlar

To'xtayeva Nargiza Narziyevnaning 10.00.02 — O'zbek adabiyoti ixtisosligi bo'yicha «Istiqlol davri o'zbek bolalar she'riyatining yetakchi xususiyatlarini» mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.46.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 19-iyun kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: Toshkent shahri, Shahrisabz torko'chasi, 5-uy.
Tel.: (71) 233-36-50; e-mail: uztafi@akademy.uz

Mahmudov Nazirila Nasimxanovichning 04.00.13 — Neft va gaz konlarini o'zlashtirish hamda ishlatish ixtisosligi bo'yicha «Buxoro-Xiva regionidagi neftgazkondensat konlarini so'nggi davrlarda razvedka qilish va ishlash metodologik asoslarini yaratish» mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Neft va gaz konlari geologiyasi hamda qidiruvi instituti, O'zbekiston neft-gaz sanoati ilmiy-tadqiqot va loyihalash instituti, Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti va I.M.Gubkin nomidagi Rossiya davlat neft va gaz universiteti filiali huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017. GM/T.41.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 28-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100059, Toshkent shahri, Shota Rustaveli ko'chasi, 114-uy.
Tel/faks: (71) 250-92-15; e-mail: igirnigm@ing.uz

Xushiyev Sirojiddin Meyliyevichning 05.05.01 — Energetika tizimlari va majmualari ixtisosligi bo'yicha «Qudug' nasoslar qurilmalarining energiya samaradorligini oshirish» mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat texnika universiteti va «Ilmiy-texnika markazi» mas'uliyati cheklangan jamiyati huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.T.03.03 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 14-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.
Tel/faks: (71) 227-10-32, 246-46-00, e-mail: tstu_info@tdtu.uz

Xojiyev Tunis Nurkosimovichning 09.00.03 — Falsafa tarixi ixtisosligi bo'yicha «Modernizatsiya nazariyalari evolyutsiyasining falsafiy-konseptual tahlili» mavzusidagi (falsafa fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.F.01.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 25-iyun kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 4-uy.
O'zMUning Ijtimoiy fanlar fakulteti, 511-xona.
Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: rector@nuu.uz

Norov Toji Omonovichning 09.00.04 — Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo'yicha «Alisher Navoiy insonparvarlik qarashlarining mustaqil O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayoti bilan uyg'unligi» mavzusidagi (falsafa fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.F.01.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 25-iyun kuni soat 12:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 4-uy.
O'zMUning Ijtimoiy fanlar fakulteti, 511-xona.
Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: rector@nuu.uz

Gurung

ABAY

Yaramas xislatlar ayb emasmi?

Ba'zan ichingdagi qayg'u-hasrat o'zingga ham bo'y bermay, tashqariga otilib chiqadi: badan-badaningni jimirlatib, bo'g'in-bo'g'ininingni bo'shashtirib, yo ko'zingdan yosh bo'lib, yo esa tilingdan so'z bo'lib oqadi. Men qozoqlarning bir necha martalab: "Ey, Xudoyo, hargiz yosh boladay beg'am qilgaysan!" deb tilak tilaganlarini o'z qulog'im bilan eshitganman. Bunday deyiqlarining sababi — go'yo ular o'zlarini yosh bolalardan aqliroq hisoblab, g'amgin ko'ringisi keladi. Xo'sh, ularning g'ami nima iborat? Buni ularning maqollaridan ham bilib olsa bo'ladi: "Yarim kunlik umring qolsa ham, bir kunlik mol yig'", "O'zingda yo'q bo'lsa, otang ham dushman", "Mol — odamning jigar go'shti", "Moli ko'pning — yuzi yorug', moli yo'qning — yuzi choriq", "Er ozig'i bilan bo'ri ozig'i yo'lda", "Erning moli elda, xohlaganda qo'lda", "Yegon og'iz uyalar", "Olag'on qo'lim berag'on", "Mol topgan ering yozig'i yo'q", "Boydan umidsiz — Xudodan umidsiz", "Qorning ochsa, qorali uyga chop", "Sayri yo'q ko'ldan bez, xayri yo'q eldan bez" kabi maqollari juda ko'p.

Xo'sh, bu maqollardan qanday ma'no chiqadi? Bundan ma'lum bo'ladiki, qozoqlar tinchlik uchun, ilm-fan uchun, adolat uchun g'am yemas ekan, balki, aksincha, mol-dunyo uchun g'am chekar ekan; qanday qilib mol topishning yo'lini bilmas ekan; bilganlari ham moli borlarning molini aldab yoki avrab olish, bordi-yu unga ham ko'nmasa, yovlashib olishdan iborat ekan. Agar moli bor bo'lsa, o'z otasi bilan ham yovlashishdan uyalishmas ekan. Ishqilib, o'g'irlik, shumlik, tilanchilik, qo'ying-chi, shunga o'xshash yaramas xislatlar bilan mol topsa — buni ayb sanamasligimiz kerak ekan.

Bularning yosh bola aqlidan qayeri ortiq? Lekin qizig'i shundaki, yosh bola lang'illab olov yonib turgan o'choqdan qo'rqadi, ammo mana bular esa do'zaxdan ham qo'rqmas ekan; agar bola uyalsa — qizarib yerga qaraydi, ammo bular bez bo'lib turaverar ekan. Shumi bularning yosh boladan ortliqigi? Qo'limizdagi bor molimizni ulashib bermasak, biz ham o'shalardek bo'lmasak, yuz o'girishar ekan, shumidi bizga kerak el-u yurt?

Odam bilan ilon

Bir kishi tuya minib sa-farga chiqdi va bir manzilga yetdi. U yerda karvonlar olov yoqib o'tirar edilar. Karvonlar ketgandan so'ng, shamol turib olovni shunday uchirdi, olov atrofdagi o'tlar va o'tinlarga tegib, ularni ham yondirdi. Sahro olovning shu'lasidan lolazordek qizarib ko'rinar edi.

Olov ichida bir katta ilon qolib ketdi. Ilon olovdan qanday qilib qutulish yo'lini bil-madi. Ilon tuya mingan kishiga yalimib:

— Nima bo'ladiki, rahm-shafqat qilib men bechorani bu olov girdobidan qutqarsang, — dedi.

U odam rahmdil edi, ilonga rahmi keldi va: "Ilon — odamzodning dushmani. Lekin u hozir qiyin ahvolda qolgan, uni bu balodan qutqar-masam, tuzuk ish bo'lmas", — deb o'yladi.

Odam bir nayzaning uchi-ga to'rvasini bog'lab ilon tarafiga yubordi. Ilon xursand bo'lib, to'rvaga kirdi. Odam uni to'rvadan chiqardi va ilonga qarab dedi:

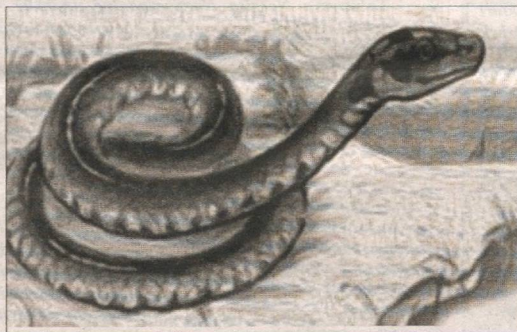
— Ey ilon, olov balosidan qutulding, endi yo'lingga ket-taver! Ammo hech kinga ozor berma, ozor beruvchi doimo badnom bo'ladi.

Ammo ilon:

— Ey yigit, menga nasihat qilmay qo'ya qol! Men seni va tuyangni chaqmay turib, bu yerdan ketmayman, — dedi.

Shunda odam hayratlanib:

— Axir senga yaxshilik

qildim-ku! Olovdan qutqardim-ku! Buning badaliga menga yuz berasanmi? — dedi.

Ilon dedi:

— Ha, sen menga yaxshilik qilding, lekin sen bilasanki, men zararkunandadirman va mendan yaxshilik kutish mumkin emas; bas, nima uchun meni qutqarding, buning mukofoti uchun seni chaqmog'im kerak, chunki yaxshilarga yomonlik mening shiorimdir... Dushmaning boshini yanchmoq va daf qilmoq kerak edi, sen bu bobda aqlga muvofiq ish qilmading... Menga rahm qilmoq o'zgalarga nish urmoq bilan barobardir. Agar men seni zaharlasam, senga tanbeh bo'lar va o'zgalalar bundan ibrat olurlar.

Ittifoqo, bu mojaroning ustiga bir tulki kelib qoldi va odamdan so'radi:

— Bu ilonga nima yaxshilik qilgan eding?

Odam voqeani aytib berdi.

Tulki dedi:

— Sen aqli odamga o'x-

shaysan, nima uchun yolg'on gapirasan?

Ilon dedi:

— Bu yigit to'g'ri so'zlayotir. Meni mana shu to'rvaga tushirib, olovdan qutqardi.

Tulki dedi:

— Bu so'zga aslo ishonib bo'lmaydi. Nahotki, shunday katta ilon kichkina to'rvaga sig'sa!

Ilon dedi:

— Ishonmasang, yana to'rvaga kiray, senda shubha qolmasin!

Tulki dedi:

— Men o'z ko'zim bilan ko'rgan vaqtimdagina ishonaman.

Odam to'rvani ochdi. Ilon mag'rurlanib to'rvaga kirdi.

Tulki odamga qarab dedi:

— Ey yigit, dushman to'rvaga tushdi, vaqtni o'tkazma!

Shundan keyin u yigit to'rvaga og'zini bog'lab, yerga zarb bilan urdi: ilon halok bo'ldi, yigit qutuldi.

(*"Kalila va Dimna"* kitobidan.)

Jaloliddin RUMIY

Rivoyatlar

Qabul bo'lmagan duo

Bir o'g'ri morbozning ilonini o'g'irladi. U o'ljasini o'ziga g'animat deb o'yladi. Ilon o'ta zaharli edi. O'g'rini chaqib, qiynab-azoblab o'ldirdi. Ilonboz o'g'rining o'lganini eshitgach, uni o'zining iloni chaqqanini angladi. O'ziga o'zi: "Men qancha iztirob chekkandim. "O'g'rini topsam-u, ilonimni qaytib olsam", deb duolar qildim. Ollohga shukrki, duolarim qabul bo'lmadi. Zarar deb bilganim, aslida, men uchun foydali ekan", dedi.

Qanchadan qancha duolar borki, duo qiluvchi istagini xayrli deb o'ylaydi. Lekin u zararli bo'ladi. Yana shunday duolar borki, ular xayrli bo'ladi, lekin so'ralmaydi o'rniga boshqa fitna bo'lgan narsalarni so'raydi. Buyuk fazl marhamat sohibi, cheksiz hikmat egasi Olloh taolo bandalariga mehribonligidan bu kabi duolarni qabul qilmaydi.

Qarg'a bilan laylak

Bir kuni cho'lda laylak bilan qarg'aning yonma-yon turganini ko'rib ajablandim. Bu ikki boshqa-boshqa qush, qanday qilib do'st bo'ldi. Hayratga tushib ular tomon yaqinlashdim. Qarasam, ikkisi ham cho'loq ekan.

Dard insonlarni birlashtiradi, bir-birlarini tushunishga yo'l ochadi.

Begunoh tilning duosi

Olloh taolo Hazrati Musoga "Meni begunoh, fahsh so'zlar so'zlamagan til bilan duo qil va panoh tila!", deb buyurdi.

Hazrati Muso: "Axir, menda unday til yo'q-ku, Senga qanday qilib gunoh qilmagan til bilan duo qilayin?!", deb iltijo bilan so'radi.

Olloh taolo: "Unday bo'lsa, bizga boshqalarning tili bilan duo qil. Chunki sen boshqalar tili bilan gunoh qilmagansan, ularning tili senga tozadir. Ya'ni, shunday yashab, shunday amallarga qo'l urki, doim odamlar senga duoda bo'lsinlar", deb marhamat ko'rsatdi.

Ollohning zikri ila mashg'ul bo'lish — eng pokiza holatdir. Bu poklik o'z jilosini taratishi bilan quyosh porlaganida tungi zulmat qanday chekinsa, g'aflet va ma'siyat zulmati ana shunday chekinadi. Olloh taoloning muborak lafzi tilga olinganda na bir nopoklik va na g'am-tashvishdan asar qoladi.

Yaratganning zikri ila mashg'ul bo'li, olimlar, zokir va obid bandalarning, mazlum va yo'qsillarning duolarini olishga shoshil! Ularning sen uchun pokiza tillari vositasida Yaratganga iltijo qil, shoyadki, najot topsang!

Lochinning g'ozlarga taklifi

Lochin g'ozlarga qarata: "Suvdan chiqib, atrofning go'zalligidan ham bahra olsangiz-chi!", deb taklif qildi.

G'ozlardan biri: "Ey lochin, sen bizdan nari tur. Suv bizning tahlika va xavflardan himoyalanadigan qal'amizdir. Suvdan chiqsak, ming bir xatarga uchrashimiz tayin. Sen aytayotgan yam-yashil qir-adirlar o'ziga buyursin!", deb javob aytdi.

G'ozlardan murod Yaratganning ko'rsatmalari asosida hayot kechirayotgan imyon ahlining timsolidir. Lochin esa mo'minlarni taqvo qal'asidan chiqarib, ma'siyatga, fasodga chaqiradigan nafs, shayton hamda shayton ma-laylarining vasfidir.

Majnunning iti

Majnun bir itni erkalab, sharbat ichirib o'tirardi. Undan: "Bu qilayotgan nodonliging nimasi, it nopok-ku?!", deb so'rashdi.

Majnun shunday javob berdi: "Bu kuchuk Laylining ko'chasining qorovulidir".

Ey do'stlar! Shaki va suvratdan oshib, ma'no olamiga kirsangiz, u yerning jannat gulzori ekanini ko'rasiz. O'z suvratigiz va mavhumiyatingizni pora-pora qiling, ya'ni butlarning boshi bo'lgan nafsiga bo'yin sunishdan qutuling.

Eng go'zal shahar

Bir mahbuba oshig'idan: "Ey mahbubim, siz ko'p sayohat qilgan, ko'p shaharlarni ko'rgan odamsiz. Aytinch, ular ichidagi eng go'zali qaysi shahar ekan?", deb so'radi.

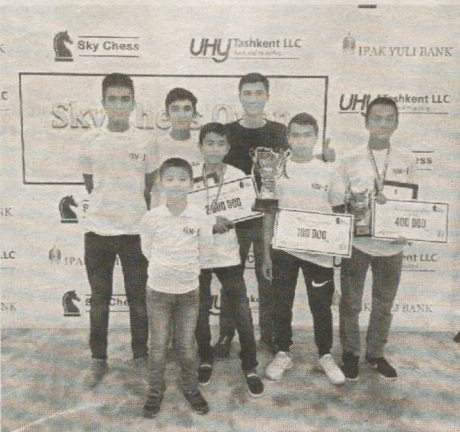
Oshiq hech o'ylanmasdan javob berdi: "Eng go'zal shahar sevganimiz bor shahardir. Podshohimiz to'shagini qayerga yoysa, u yer nima teshigi singari tor bo'lsa ham biz uchun kengdir. Qayerda oy kabi chehrasi porloq Yusuf bo'lsa, quduqning tubi bo'lsa ham u yer men uchun bamisoli jannatdir!".

(*"Masnaviydan ibratli hikoyalar"* kitobidan.)

Sport olamida

“Javohir Sindorov kubogi” kimga nasib etadi?

Yurtimizda ilk bor o'zbekistonlik iqtidorli shaxmatchi, 12 yoshida jahonning eng yosh xalqaro grossmeysteriga aylangan Javohir Sindorov sharafiga “Javohir Sindorov kubogi” 1-xalqaro turniri tashkil etilmoqda. Musobaqa shu yilning 15—22-iyul kunlari Toshkent viloyati Bo'stonliq tumanidagi “Yoshlar oromgohi”da bo'lib o'tadi.

“GM-I” shaxmat klubi hamda “Shatranj” Respublika ixtisoslashtirilgan o'quv-metodik sport markazi hamkorligida o'tkazilayotgan xalqaro turnirda Qozog'iston, Qirg'iziston va boshqa qo'shni davlatlar hamda mamlakatimizning barcha viloyatlaridan yosh shaxmatchilar ishtirok etishi kutilmoqda. Musobaqalar “A” guruhida 6—20 yosh, “B” guruhida 6—14 yoshli bolalar o'rtasida 9 tur davom etadi.

— Ushbu xalqaro musobaqa mamlakatimizda shaxmatni ommalashtirish, yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni aniqlash va ularning professionallik darajasini oshirishga ko'maklashish maqsadida tashkil etilyapti, — deydi “GM-I” shaxmat klubi rahbari, iste'dodli shaxmatchi va murabbiy Bobur Sattorov. — Mazkur musobaqa respublikamizning turli hududlaridan kelgan yoshlar orasidan Javohir Sindorov kabi mahoratli shaxmatchilarni kashf etishga xizmat qiladi.

Aytish joizki, xalqaro grossmeysterlarni tayyorlashni maqsad qilgan “GM-I” shaxmat klubiga 2018-yilning oktabr oyida asos solingan bo'lib, o'tgan qisqa vaqt ichida klub ikki yosh shaxmatchi — xalqaro grossmeyster Javohir Sindorov va Ortiq Nig'matovning shaxmatda yuqori natijalarga erishishiga hissa qo'shdi.

— Klubimiz faoliyatidan maqsad asosan xalqaro grossmeysterlarni tayyorlashdan iborat, — deydi Bobur Sattorov. — Chunki bu borada zarurat katta bo'lishiga qaramay, boshqa klublarda murabbiylar yoki zarur materiallar yetishmasligi sabab xalqaro grossmeysterlarni tayyorlashning imkoni bo'lmagan. Vaholanki, bugun mamlakatimizda shaxmat tobora rivojlanib borayotgan bir paytda 33 million aholi orasidan 16 xalqaro grossmeysterining chiqishi juda past ko'rsatkich. Shu bois biz klubimizdagi Baxtiyor Jumayev, Nurillo O'rolov kabi sport ustalari, malakali murabbiylar bilan birgalikda shaxmat orqali yurtimiz nomini jahonga tanitadigan yosh xalqaro grossmeysterlar sonini ko'paytirishga bel bog'laganmiz.

Bobur Sattorovning o'zi ham mahoratli shaxmatchilardan. U 10 yoshidan shaxmat taxtasida dona sura boshlagan. 6 yillik mashg'ulotlardan so'ng — 2010-yili shaxmat bo'yicha yoshlar o'rtasida O'zbekiston chempioni bo'lib, birin-ketin yuqori marralarni zabt etdi. Osiyo va jahon chempionatlarida ishtirok etib, sovrinli o'rinlarni qo'lga kiritdi. Bobur Sattorov O'zbekiston shaxmat ustalari o'ntaligiga kiritilgan yosh shaxmatchilardan biri hisoblanadi.

Bugun u asos solgan “GM-I” shaxmat klubi faoliyati qahramonimizning o'zi kabi shaxmat ustalari va xalqaro grossmeysterlarni tayyorlashga asoslangan. Bu yerda o'quvchilarning aksariyati Osiyo va jahon chempionlari bo'lishiga qaramay, shaxmatni endigina o'rganayotgan jangi bolalar uchun ham kichik guruhlar tashkil etilgan. Maqsad — iste'dodlilarni kashf etib, xalqaro grossmeyster darajasigacha olib chiqish. Klubga shaxmatni o'rganish istagidagi 4 yoshdan 70 yoshgacha bo'lgan sportsevarlar qabul qilinadi. Darslar haftada 3 marta, 1,5 soatdan o'tiladi.

Klubda bolalarning olgan bilimlarini sinovdan o'tkazish maqsadida tez-tez ichki musobaqalar tashkil etiladi. Ammo 15—22-iyul kunlari o'tkazilishi rejalashtirilayotgan “Javohir Sindorov kubogi” xalqaro turniri keng qamrovli bo'lib, unda respublikamizning turli hududida yashovchi istalgan shaxmatchi ishtirok etishi mumkin. Xalqaro turnirda qatnashish istagidagi bolalar murabbiyi yoki ota-onasi yordamida shu yilning 1-iyuliga qadar belgilangan badalni to'laganidan so'ng ishtirokchilar ro'yxatiga kiritiladi. Qiziquvchilar bu haqidagi barcha ma'lumotlarni klubning “gm-i.uz” saytidan olishlari mumkin.

Aytish joizki, ushbu xalqaro turnir bolalarga nafaqat o'z mahoratini namoyon etish, balki ta'til kunlari bo'sh vaqtini maroqli o'tkazish imkoniyatini ham beradi. Ishirokchilarning turnir o'tkaziladigan “Yoshlar oromgohi”da bir hafta davomida miringib dam olishi uchun barcha sharoitlar yaratiladi. Musobaqadan tashqari vaqtlarda o'g'il-qizlar uchun qiziqarli o'yinlar, madaniy-ko'ngilochar tadbirlar tashkil etiladi. Ayniqsa, jazirama issiqda sun'iy suv havzalarida cho'milish bolalarga bir olam zavq berishi shubhasiz.

Yurtimizda ilk bor tashkil etilayotgan mazkur xalqaro turnirning umumiy mukofot jamg'armasi 50 million so'm bo'lib, musobaqa yakunida g'oliblar pul mukofoti, diplom va medallar bilan taqdirlanadi.

Iroda TOSHMATOVA,
“Ma'rifat” muxbiri

Ogohlik

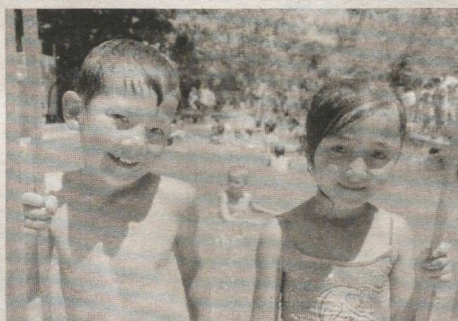
Cho'milishdagi asosiy besh qoida

Bolalar orziqib kutgan yoz fasli ham kirib keldi. Ilk kunlardan o'qiyotgan yurtimizdagi dam olish maskanlari, istirohat bog'lari-yu ko'ngilochar maydonlar bolalar va ularning ota-onalari bilan gavjumlashdi. Ayniqsa, suv havzalarida miringib cho'milayotgan bolalarni ko'rib, zavqlanmay ilojingiz yo'q.

Ammo ular orasida duch kelgan suv havzasi, hatto favvoralariga tushib cho'miladigan bolalarning ham borligi kishi dilini xira qiladi. Har narsaning yo'rig'i bo'lganidek, cho'milishning ham o'z qoidalari bor. Yoz maroqli o'tishi va biror ko'ngilsizlik sodir bo'lmasligi uchun nafaqat bolalar, balki kattalarning ham faqat ruxsat etilgan suv havzalaridagina cho'milishi maqsadga muvofiq.

Suzish — inson salomatligi uchun foydali. U bilan yilning istalgan mavsumida maxsus suv havzalarida shug'ullanish mumkin. Biroq faqat sportchilargina emas, oddiy insonlar ham cho'milish uchun xavfsiz sun'iy suv havzalarini tanlashi lozim.

Ba'zan yoz faslida bolalarning shahrimiz huniga ko'rk qo'shib turgan manzarali favvoralar tagida cho'milayotganiga guvoh bo'lamiz. Aslida, favvoralar cho'milish uchun emas, balki shu hududdagi mikroqilimni mo'tadillashtirish maqsadida foydalaniladigan inshoot hisoblanadi. Ularning suvi aylama tarzda ishlab, havodagi changlar hisobiga tez ifloslangani bois, gigiyenik

jihatdan salomatlikka to'g'ri kelmaydi. Bundan tashqari, favvoralarining suvni yuqoriga ko'tarib beruvchi temir moslamalari bolalar cho'milganda yoki suvga sakragan paytda tan jarohati yetkazishi hech gap emas.

Tabiat bag'rida dam olishga chiqqanda ham cho'milish uchun suvi toza, tubi qum bilan bir tekis qoplangan, o'ta chuqur va girdobi bo'lmagan hamda tez oqmaydigan suv havzasini tanlash lozim. Ruxsat etilmagan suv havzalarida tepalikdan sakrash, suvga sho'ng'ishga

shoshilmang. “Cho'milish mumkin emas” kabi ogohlantiruvchi belgilarga e'tiborli bo'ling.

Daryolar, katta suv havzalarida cho'milish xatarli. Chunki kuchli to'lqin toliqqan suzuvchini sohildan uzoqqa olib ketishi mumkin. Kimsasiz, ovloq joylarda ham cho'milmagan ma'qul, aks holda, baxtsiz hodisa yuz berganida yordam beradigan odam topilmaydi. Shunday ekan, cho'milishdan oldin bir qator xavfsizlik qoidalarni yodga olish zarur qilmaydi.

Quyidagilar taqiqlanadi:

- suv havzalari yoniga kattalarsiz yaqinlashish;
- notanish va taqiqlangan joylarda cho'milish;
- ko'prik, to'g'on, qayiqlardan suvga sakrash.
- Qayiqda suzmoqchi bo'lsangiz:**
 - egasiz va texnik nosoz qayiqqa o'tirmang;
 - qutqarish va suvni chiqarib tashlash vositalarisiz yoki qattiq shamol bo'lganida suzishga chiqmang;
 - yoningizga belgilangandan ortiq hamroh va yuk olmang;
 - qayiqqa o'tirgandan so'ng turish, joy almashish kabi qaltis harakatlarni qilmang;

• bolalarning nazoratsiz suzish vositalariga o'tirishiga ruxsat bermang.

Cho'miluvchilarga tavsiyalar:

- cho'milayotganda havo harorati 30—35 gradus issiq bo'lishi;
- suv harorati 17—19 gradus iliqdan past bo'lmasligiga e'tibor bering.

Cho'milish tavsiya etilmaydigan holatlar:

- qattiq charchoq;
- suzishni bilmaslik;
- o'ftob urganda;
- qorin och bo'lganda;
- kasallikdan endigina tuzalganda.

Cho'milish insondan kuch talab qilgani bois, ko'pincha suzayotganda tomir tortishishi, toliqqan qo'l-oyoqlarning uvishib qolishi kuzatiladi. Shunday vaqtda mutaxassislar zarur mashqlarni bajarishni tavsiya etadi. Xususan, barmoqlar tortishganda panjani tezda musht qilgan holda, qattiq qisib, qo'lni yon tomonga keskin uloqtirganday harakatlantirish va mushtni ochib yuborish lozim.

Boldir mushaklari tortishganda esa pastga engashib, tortishgan oyoq kaftidan ushlab, o'ziga tomon qattiq tortish kerak.

Son mushaklari tortishganda oyoq yuzasini tashqi tomondan ushlab, tizzani bukib, kurakni orqaga tortish tavsiya etiladi.

Yuqoridagi tavsiyalar siz va farzandlaringizning xavfsiz cho'milishida asqotishi shubhasiz. Ularga amal qiling va yozni maroqli o'tkazing!

X.BOBONOV,

“Qamchiq” maxsus qidiruv-qutqaruv boshqarmasi boshlig'i, polkovnik

Maktabgacha ta'lim

Bog'chalar yana beshtaga ko'paydi

Jizzax viloyatida davlat-xususiy sheriklik asosida qurilgan 5 ta maktabgacha ta'lim muassasasi foydalanishga topshirildi.

Sharof Rashidov tumani "G'oz-g'ontepa" mahalla fuqarolar yig'ini hududida davlat-xususiy sheriklik asosida barpo etilgan 150 o'rinli "Laylo bebi" maktabgacha ta'lim muassasasining ochilishi qishloq ahli uchun chinakam bayramga aylandi. Chunki bolalarining shunday zamonaviy muassasada tarbiya topishi ota-onalarning orzusi edi.

— Qishlog'imiz uchun zarur bo'lgan ushbu muassasani qisqa fursatda qurib bitkazishga muvaffaq bo'ldik, — deydi muassasa rahbari Husniddin Tojiboyev. — Bu ishni amalga oshirishda o'z mablag'imizdan tashqari tijorat banki tomonidan ajratilgan 2 milliard 488 million so'mlik kredit qo'l keldi. Zamonaviy loyiha asosida

barpo etilgan inshootda bolajonlar uchun barcha sharoit yaratildi. Doimiy tarbiyalanuvchilardan tashqari bolalarni maktabga tayyorlash bo'yicha qisqa muddatli guruhlar faoliyati ham yo'lga qo'yildi.

Tumanning Qorayantoq qishlog'ida ham davlat-xususiy sheriklik asosida 100 o'rinli "Bolalik — beg'uborlik" maktabgacha ta'lim muassasasi foydalanishga topshirildi.

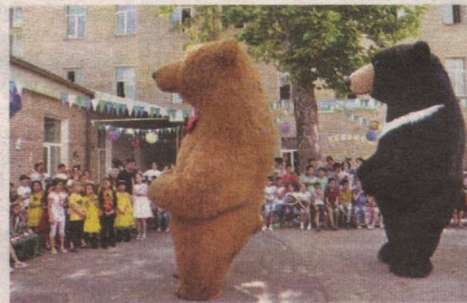
Shuningdek, G'allaorol tumanida 50 o'rinli "Yuksak nihol", Zarbdor tumanida 50 o'rinli "Yurtimiz kamalagi" va Jizzax shahrida 70 o'rinli "Afrosiyob kuchi" maktabgacha ta'lim muassasalari ham bolajonlarni o'z bag'riga oldi.

O'zA fotolavhasi.

Mazmunli ta'til

Poytaxtimizning Yakkasaroy tumanidagi 144-maktab qoshida ochilgan "Nihol" sog'lomlashtirish maydonchasida ayni paytda 200 nafar o'g'il-qiz mazmunli dam olib, turli qiziqarli tadbirlarda qatnashmoqda.

— Maktab oromgohida navqiron avlodning bo'sh vaqtini samarali tashkil etish uchun barcha sharoit yaratilgan. Badiiy ijodiyot, fan, sport to'garaklari ishlab turibdi. Ayniqsa, 5 ta muhim tashabbus bo'yicha tashkil etilgan musiqa, tasviriy san'at, raqs, kitobxonlik, ingliz

tili, kompyuter savodxonligi, sport to'garaklari bolalar intellekti va jismoniy barkamolligini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, turli tanlov va sport musobaqalarida yoshlar bilimi ortib, mahorati toblanmoqda, — deydi sog'lomlashtirish maydonchasi rahbari S.Ismoilova.

Burhon RIZOQULOV fotolavhasi.

Ma'rifat

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan. Indeks: 149, 150. V-3484. Tiraji 15468. Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55; kotibiyat — (71) 233-99-15; reklama va marketing bo'limi — (71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqiriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri, Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy. Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov. **Navbatchi muharrir:** Shoira Bonymurodova. **Navbatchi:** Faxriddin Rahimov.

"O'zbekiston" nashriyot-malbaa ijodiy uyida chop etiladi. Korxonamanzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

O'zA yakuni — 00.40 Topshirildi — 00.45

1 2 3 4 5 6

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.